

POLITIET
POLITIDIREKTORATET

Politiets årsrapport 2016

18. april 2017

1. Politidirektørens beretning	2
2. Introduksjon til virksomheten og hovedtall.....	4
2.1 Politiet og vårt samfunnsoppdrag.....	4
2.1.2 Samarbeid.....	4
2.2 Politiets organisering.....	5
2.3 Utvalgte hovedtall.....	9
3. Årets aktiviteter og resultater	11
Straffesakskjeden.....	11
Delmål 3.1 En mer effektiv straffesakskjede.....	11
Delmål 3.2 Styrke forebyggingen av kriminalitet.....	15
Delmål 3.3 Redusere alvorlig kriminalitet.....	18
Asylkjeden	21
Delmål 3.4 Raskere avklaring av identitet.....	21
Delmål 3.5 Raskere retur.....	22
Samfunnssikkerhet og beredskapsområdet	23
Delmål 3.6 Redusere sårbarheten i samfunnet.....	23
Delmål 3.7 Kunnskapsbasert forebygging.....	26
Delmål 3.8 Styrke samhandling i beredskap og krisehåndtering.....	27
Prioritert omstillingsarbeid i 2016	28
Delmål 3.9 Gjennomføre nærpolitireformen.....	29
Delmål 3.10 Bedre ledelse og styrket ledelseskultur.....	32
2.1 Ressursbruk	34
4. Styring og kontroll i virksomheten.....	35
4.1 Overordnet omtale.....	35
4.2 Risikostyring og internkontroll.....	35
4.3 Nærmere omtale av forhold knyttet til styring og kontroll i politiet.....	36
4.4 Revisjonsmerknader.....	37
4.5 Bemannings- og kapasitetssituasjonen i politiet.....	39
4.6 Kjønnbalanse og mangfold.....	40
4.7 HMS-arbeidet i politiet.....	43
4.8 Inkluderende arbeidsliv.....	44
5. Vurdering av fremtidsutsikter	45
6. Årsregnskap	47

1. POLITIDIREKTØRENS BERETNING

Året 2016 har vært et viktig og krevende år for politiet. Politiet er inne i den mest omfattende endringen i etatens historie, hvor reformarbeidet pågår ved siden av forvaltningen av politiets allerede omfattende oppgaveportefølje og samfunnskritiske tjenester. Året har vært preget av et høyt aktivitetsnivå i gjennomføring av organisasjons- og personalløp i nærpolitireformen, samtidig som flere sentrale mål for tjenesteproduksjonen har vist en positiv utvikling. Antall uavgjorte anmeldelser har falt til det laveste nivået i siste femårsperiode, og det har aldri blitt gjennomført flere tilrettelagte avhør av barn. Midt i en krevende reformtid vitner disse resultatene om en betydelig innsats fra alle ansatte, og at politiet har stor endringskapasitet og vilje til utvikling. Politiet ble styrt innenfor tildelt bevilgning.

Politiets innbyggerundersøkelse for 2016 viser at politiet har høy tillit i befolkningen, og at hele 94 prosent føler seg trygge der de bor og ferdes. Et godt tillitsforhold mellom politi og borgere er avgjørende for politiets evne til å utføre sine tjenester. Politiets ansatte er vår viktigste ressurs. Det er i den forbindelse gledelig at rekordmange søker seg til politiutdanningen, og at politistudentene nok en gang topper statistikken over de studenter som alt i alt er mest fornøyd med studieprogrammet sitt.

1.januar 2016 gikk norsk politi over fra 27 til 12 politidistrikt, og gjennom året ble flere sentrale grunnsteiner i reformarbeidet lagt. Det ble etablert en nasjonal ledergruppe i politiet og nye ledergrupper i de 12 nye politidistriktene. Den nasjonale ledergruppen har hatt fokus på strategisk overordnet ledelse og styring i politiet, med stor oppmerksomhet rettet mot prioriterte resultatområder og mot etablering av nye politidistrikter. Viktige temaer på agendaen har vært endringer i politidistriktenes lokale struktur, og lokalt samarbeid og involvering av kommuner og arbeidstakerorganisasjoner i de lokale prosessene. Nærpolitireformen er en omfattende omstillingsprosess som stiller høye krav til et godt samarbeid med tillitsvalgte, med ryddige prosesser som sikrer tilstrekkelig medbestemmelse og medvirkning. Det har vært høy ledelsesforankring rundt endringsprosessene som følger av reformen, og mye oppmerksomhet har vært rettet mot å gjennomføre gode personalløp og ha løpende dialog med fagorganisasjonene. Ledergruppen har også jevnlig brukt tid på å diskutere endringskommunikasjon, med mål om å redusere usikkerhet i en krevende endringstid.

Med beslutningen om en enhetlig organisasjonsmodell for de nye politidistriktene kom en sentral bærebjelke i reformen på plass. En enhetlig organisasjonsmodell legger til rette for standardisering av funksjoner på tvers av politidistrikt. Dette vil forenkle samarbeid og samhandling mellom politidistrikt, og vil gi et bedre grunnlag for styring og ledelse. I sum kan publikum forvente en bedre polititjeneste, med mer lik kvalitet over hele landet. Gjennom året utredet politimestrene den lokale tjenestestedsstrukturen og kom med sine forslag til organisering. Politidistriktene gjorde et grundig og godt arbeid, med bred involvering av kommuner, tjenestemannsorganisasjonene og øvrige lokale interessenter. I Politidirektoratets beslutning på nyåret ble tilrådingen fra politimesterne i all hovedsak videreført.

For at politiet skal oppnå best mulige resultater er vi avhengig av å ha en kultur som er preget av åpenhet og tillit, med tydelig og god ledelse og involverte medarbeidere. En forutsetning for dette er gode og tydelige ledere på alle nivå. Gjennom året har politiets håndtering av varslersaker fått mye oppmerksomhet. Politidirektoratet jobber for å få til en kultur der det er åpenhet for å si fra om alle typer forhold som er kritikkverdige, enten det dreier seg om politifaglige rutiner som ikke blir fulgt, eller andre kritiske spørsmål rettet mot interne arbeidsforhold. Politidirektoratet har i 2016 gjennomført en grundig gjennomgang av de siste årenes varslingssaker, identifisert forbedringsområder og trukket ut læringspunkter fra sakene. Formålet har vært å forebygge at nye

varslingssaker oppstår. Dette arbeidet har resultert i nye rutiner for håndtering og oppfølging av varslingssaker. Implementering og etterlevelse av disse vil bli nøye fulgt opp fremover. Det jobbes aktivt gjennom flere spor for å sikre en åpenhetskultur i organisasjonen. På politiets nye intranett, Kilden, oppfordres det til meningsutveksling, engasjement og debatt. Dette er områder som vil ha stor ledelsesoppmerksomhet fremover.

Det er i 2016 gjennomført betydelige investeringer og oppgraderinger av IKT-infrastruktur og løsninger. Nåsituasjonen er fortsatt preget av etterslep og stort behov for videre investeringer og forbedring. Teknologi og løsninger er viktige elementer i politiets tjenesteproduksjon, noe som ble synlig i forbindelse med straffesaksproblemer som inntraff på slutten av året. Politiet vil prioritere digitalisering av arbeidsprosesser og tjenester i årene som kommer, og digitaliseringsstrategien setter retning for politiets fremtidige teknologiutnyttelse for å levere på samfunnsoppdraget.

En viktig del av politiets oppgaveløsning er å respondere på akutte og alvorlige hendelser. 2016 var andre året der det ble målt og stilt krav til politiets responstid ved hendelser der liv er direkte truet eller der det av andre årsaker er behov for umiddelbar innsats fra politiet. I en periode med omstilling og sammenslåing av distrikter ble kravene til responstid innfridd på nasjonalt nivå. Utviklingen i responstiden viser en svak reduksjon sammenliknet med 2015.

I 2016 ble det anmeldt 337 111 lovbrudd, som er en nedgang på 4,3 prosent i forhold til 2015. Det har vært en nedgang i den registrerte kriminaliteten hvert år den siste femårsperioden. Samtidig antas mørketallene å være høye innenfor flere lovbruddsgrupper, og teknologitvillingen understøtter stadig nye former for kriminalitetsutøvelser hvor mørketallene kan være store. Både oppklaringsprosent og saksbehandlingstid er tilnærmet uendret i forhold til 2015.

Seksuallovbrudd, og spesielt seksuelle overgrep mot barn, har vært høyt prioritert i politiet de senere år. Antall anmeldelser knyttet til seksuallovbrudd økte med 23,9 prosent i 2016 i forhold til 2015. Operasjon Dark Room i Vest politidistrikt har det siste året rullet opp flere nettverk av personer som har begått overgrep mot barn, både fysiske overgrep og overgrep over internett. Saken har forgreninger til flere politidistrikter, og vil ha høy prioritet. Norsk politi vil fortsette å prioritere å avdekke og etterforske vold mot de mest sårbare blant oss.

Totalt 8 078 tvangsreturer ble gjennomført i 2016. Selv om målkravet om 9 000 returer ikke ble oppfylt, er dette et rekordhøyt nivå. Det er flere årsaker til at målet ikke ble nådd, deriblant lavere ankomsttall, vanskelige returforutsetninger og en økning i forsvinninger fra asylmottak. Innsatsen i politidistriktene ble styrket i løpet av høsten for å øke antall bort- og utvisninger.

Et betydelig investerings- og driftsmessig etterslep, kravene i avbyråkratiserings- og effektiviseringsreform, og en stor andel bundne utgifter, gjorde det krevende å balansere budsjettet for 2016. Bemanningen i politiet har de siste årene hatt en jevn økning. Som følge av den stramme budsjettssituasjonen i politidistriktene avtok bemanningsveksten i 2016.

Oslo, 18. april 2017

Odd Reidar Humlegård
Politidirektør

2. INTRODUKSJON TIL VIRKSOMHETEN OG HOVEDTALL

2.1 Politiet og vårt samfunnsoppdrag

Politiets samfunnsoppdrag er definert i politiloven § 1, annet ledd:

«Politiet skal gjennom forebyggende, håndhevende og hjelpende virksomhet være et ledd i samfunnets samlede innsats for å fremme og befeste borgernes rettssikkerhet, trygghet og alminnelige velferd for øvrig.»

Politi- og lensmannsetaten utgjør et sentralt ledd i samfunnets samlede innsats for å skape trygghet for den enkelte og sikre fellesskapets interesser. Med døgnkontinuerlige tjeneste, beredskapsressurser, mobilitet og spredt lokalisering er politiet et av fellesskapets viktigste redskaper i det praktiske, daglige arbeidet for et trygt samfunn. Politiet har også ansvaret for den sivile rettspleien på grunnplanet. Politiet skal bidra til å skape både *faktisk* trygghet og trygghetsfølelse blant publikum.

Justis- og beredskapsdepartementet har det overordnede ansvaret for styringen av politi- og lensmannsetaten. Politidirektoratet er et forvaltningsorgan underlagt Justis- og beredskapsdepartementet, og har ansvaret for faglig ledelse, styring, oppfølging og utvikling av politidistriktene og politiets særorgan.

2.1.2 Samarbeid

Politiet har et omfattende samarbeid med andre statlige myndigheter, fylker og kommuner, i tillegg til private organisasjoner. Politiet deltar aktivt i ulike tverretatlige innsatsgrupper. Politiet har også et omfattende bilateralt og multilateralt samarbeid med andre lands politimyndigheter.

Internasjonalt samarbeid

Norsk politi er bredt engasjert internasjonalt. Hovedformålet er å forebygge og bekjempe at kriminaliteten når Norge, samt å øke kompetansen i norsk politi om internasjonal kriminalitet. I en stadig mer globalisert verden påvirkes norsk sikkerhet av konflikter i andre verdensdeler, og internasjonalt politisamarbeid er derfor også viktig i beredskapssammenheng.

Internasjonale fredsoperasjoner

Norge har siden 1989 bidratt med politipersonell i internasjonale fredsoperasjoner. Det har i hovedsak vært operasjoner i regi av FN. Dagens fredsoperasjoner er etablert med en vesentlig sivil komponent, inkludert deltakelse fra internasjonalt politi. Gjennom kapasitetsbygging hos disse nasjoners politi, til igjen å være stand til å opprettholde lov og orden i eget land, bidrar norsk politi til å utvikle sikrere og mer stabile samfunn. I 2016 bidro Norge med 36 polititjenestepersonell i internasjonale operasjoner i henholdsvis Haiti, Hebron, Colombia, Liberia og Sør-Sudan. I tillegg har Norge bidratt med en tjenestekvinne på Seychellene¹ og i Nairobi².

The European Border and Coast Guard Agency (Frontex)

Frontex er et EU-organ som har ansvar for samordning av EU-landenes kontroll og overvåkning av Schengens yttergrenser. I løpet av 2016 har norsk politi bidratt i ulike operasjoner på ytre grense i regi av Frontex. Etter at Norge opplevde en betydelig økning av asylsøkere over grensen på Storskog høsten 2015 ba Finland via Frontex om bistand ettersom forholdene på grensen

¹ REFLECS (Regional Fusion Law Enforcement Centre for Safety and Security at Sea)

² EASFSEC (Eastern African Standby Force Secretariat)

mellom Finland og Russland var utsatt for press. Bistand ble prioritert fra norsk politi, og ansatte fra Finnmark politidistrikt var utstasjonert i Finland vinteren og våren 2016. Påsken 2016 ba Hellas/Frontex om bistand til å uttransportere immigranter fra de greske øyene og det ble opprettet en avtale med Tyrkia. Det ble chartret fly og et team på ti polititjenestemenn fra Politiets utlendingsenhet reiste til Chios og ble der i fire uker. Norske polititjenestemenn og – kvinner har også deltatt i operasjoner i Tyrkia, Italia og Hellas.

Norge har fra våren/sommeren 2015 støttet Schengen-samarbeidet i Middelhavet. Operasjonen vil fortsette frem til våren/sommeren 2017. Siem Pilot i Italia har bidratt til redning av nær 29 000 migranter, hvorav mer enn 12 500 i 2016. Peter Henry von Koss i Hellas har også bidratt til redning av nær 29 000 migranter, hvorav om lag 8 300 i 2016.

Norsk formannskap i det nordiske politisamarbeidet 2016

Det nordiske politisamarbeidet har over år utviklet seg til å bli et effektivt samarbeid. De nordiske politidirektørene undertegnet i 2016 en revidert nordisk avtale om politisamarbeid gjeldene fra 1.4.2016. Formannskapet går på rundgang, og norsk politi hadde formannskapet i 2016. I tillegg til den norske desken ved Europol, spiller PTN-samarbeid (Politi Toll Norden) en betydelig rolle i kampen mot organisert og grenseoverskridende kriminalitet. De nordiske land har til sammen utstasjonert 29 spesialutsendinger for politisaker i 16 land.

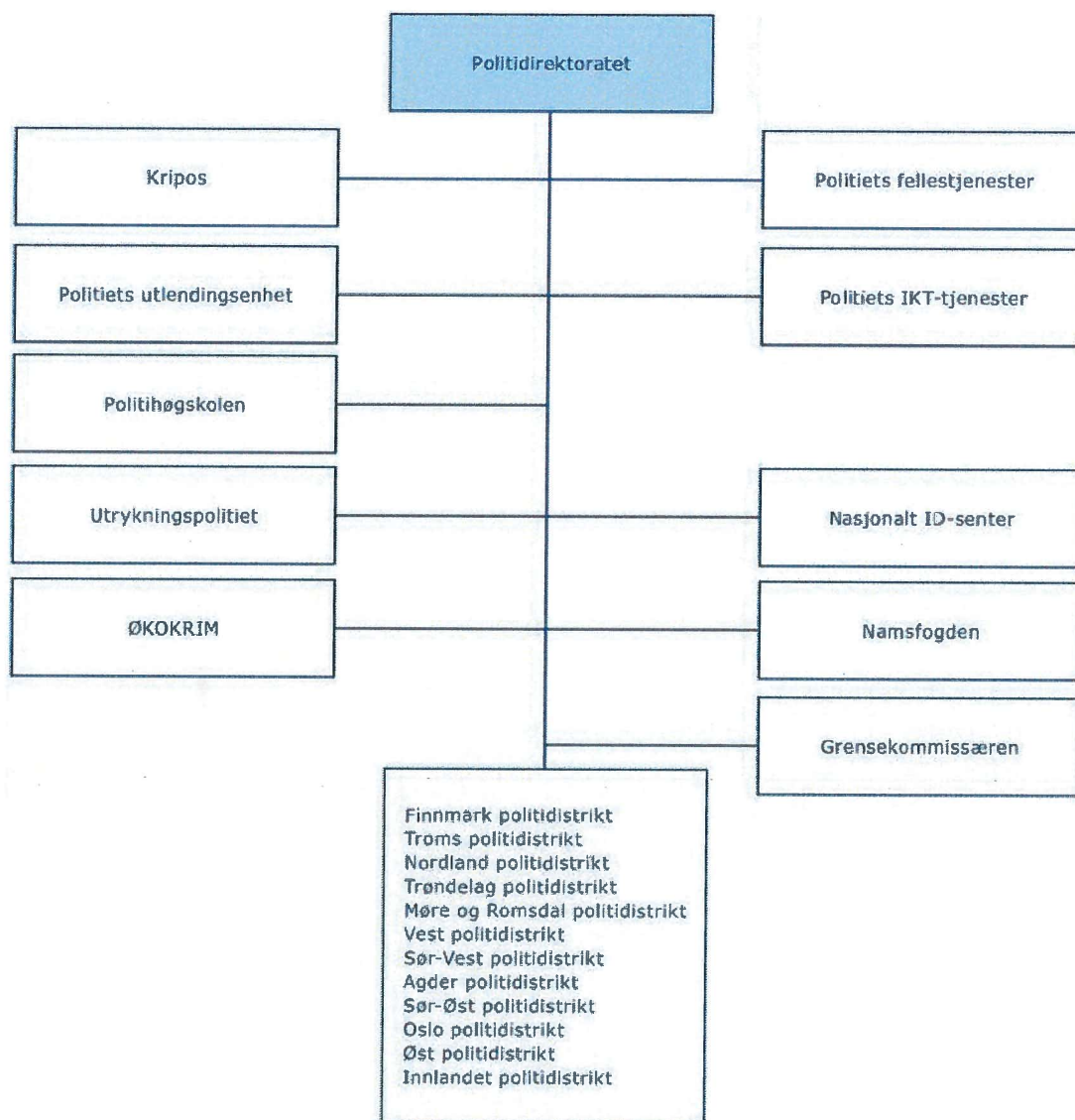
2.2 Politiets organisering

Politi- og lensmannsetaten består av Politidirektoratet, 12 politidistrikt som igjen er inndelt i funksjonelle- og geografiske driftsenheter og lensmanns- og politistasjonsdistrikt, særorgan og enkelte andre enheter med nasjonale oppgaver. I tillegg er Svalbard et eget politidistrikt.

Politidirektoratet har ansvaret for faglig ledelse, styring, oppfølging og utvikling av politidistriktene, særorganer og andre enheter i henhold til tildelingsbrev. Politiet har integrert påtalemyndighet, som utøves under overordnet faglig ledelse av den høyere påtalemyndighet (riksadvokaten og statsadvokatene). Politiets ansatte som tilhører påtalemyndigheten har ansvar for etterforskningen og vurderer bruk av tvangsmidler og straffeforfølgning. Riksadvokaten er faglig ansvarlig for straffesaksbehandlingen. Den integrerte påtalemyndigheten innebærer at politidistriktene er underlagt to styringslinjer, riksadvokat og statsadvokat i faglige spørsmål som gjelder straffesaks-behandlingen, og Justis- og beredskapsdepartementet og Politidirektoratet for det meste av den øvrige virksomheten, også kalt det tosporede system.

Særorganene er administrativt og faglig underlagt Politidirektoratet. ØKOKRIM er i tillegg et statsadvokatembete, som i sin påtalemessige virksomhet er underlagt Riksadvokaten. Kripos er administrativt og faglig underlagt Politidirektoratet, unntatt påtalearbeid, der enheten er underlagt Det nasjonale statsadvokatembetet for bekjempelse av organisert og annen alvorlig kriminalitet (NAST). I tillegg er Nasjonalt ID-senter (NID) et ekspertorgan underlagt Politidirektoratet.

Figur 2.1 Politiets organisasjonskart per 31.12.2016

Politidirektoratet

Politidirektoratet har ansvar for faglig ledelse, styring, oppfølging og utvikling av politidistriktene og politiets særorgan. Politidirektoratet har i tillegg ansvaret for å gjennomføre regjeringens politikk, herunder ansvaret for faglig utvikling, kultur og ledelse i politiet. Direktoratet har et samordnings- og koordineringsansvar i forbindelse med kriser og alvorlige hendelser.

Kripos

Kripos er et særorgan underlagt Politidirektoratet, med unntak av straffesaksbehandlingen og påtalearbeidet der organet er underlagt et nasjonalt statsadvokatembete. Kripos etterforsker og fører i retten komplekse og alvorlige saker og yter bistand innen taktisk og teknisk etterforskning. Kripos yter bistand til politidistrikt og bidrar med kompetanseoverføring til politidistriktene gjennom kurs, foredrag, besøk og hospitering. Kripos er kontaktpunktet mellom norsk og utenlandsk politi.

ØKOKRIM

ØKOKRIM er et særorgan underlagt Politidirektoratet, men som statsadvokatembete er ØKOKRIM underlagt Riksadvokatembetet. ØKOKRIM er den sentrale enheten for etterforskning og påtale av økonomisk kriminalitet og miljøkriminalitet, og skal i hovedsak behandle særlig alvorlige eller prinsipielle overtredelser innen disse områdene. ØKOKRIM yter bistand til politidistriktene og bidrar til kompetansebygging og -deling.

Politiets utlendingsenhet

Politiets utlendingsenhet (PU) er et særorgan underlagt Politidirektoratet, og er en sentral aktør på asyl- og returfeltet. Hovedoppgavene til PU er registrering av asylsøkere som kommer til Norge, fastsettelse av identitet, uttransportering av personer uten lovlig opphold og drift av Politiets utlendingsinternat på Trandum. PU er en del av utlendingsforvaltningen i Norge og samarbeider tett med andre instanser på utlendingsfeltet.

Utrykningspolitiet

Utrykningspolitiet (UP) er et særorgan underlagt Politidirektoratet og har som hovedoppgave å redusere ulykker ved å forebygge lovbrudd i trafikken. UP utfører polititjeneste i alle landets politidistrikt, og bidrar også med hjelp og beredskapsstøtte til politidistriktene.

Politihøgskolen

Politihøgskolen er den sentrale utdanningsinstitusjonen for politiet, med et eget styre som øverste organ, og et eget budsjettkapittel. Politihøgskolen har til oppgave å gi grunnutdanning for tjeneste i politi- og lensmannsetaten og etter- og videreutdanning til de tilsatte i etaten. Høgskolen driver forskings- og utviklingsarbeid og faglig formidling. Politihøgskolen har fire studiesteder: Oslo, Bodø, Kongsvinger og Stavern.

Grensekommissæren

Norges Grensekommissær for den norsk-russiske grense har som hovedoppgave å føre tilsyn med grenseavtalen og andre avtaler mellom Norge og Russland. Norges Grensekommissær er oppdragsgiver til Grensevakten, som foretar grenseovervåkning av overenskomstene på vegne av grensekommissæren.

Politiets fellestjenester

Politiets fellestjenester er politiets nasjonale kompetanse- og servicesenter innenfor områdene materiell og logistikk, eiendom bygg og anlegg (EBA), samband, anskaffelser og juridisk rådgivning. Politiets fellestjenester leverer utstyr og støttetjenester til politiet, med unntak av IKT-tjenester som leveres av Politiets IKT-tjenester.

Politiets IKT-tjenester

Politiets IKT-tjenester (PIT) drifter, utvikler og forvalter IKT-systemer i politiet. Brukere er politi, Tollvesenet, Kriminalomsorgen og Den høyere påtalemyndighet.

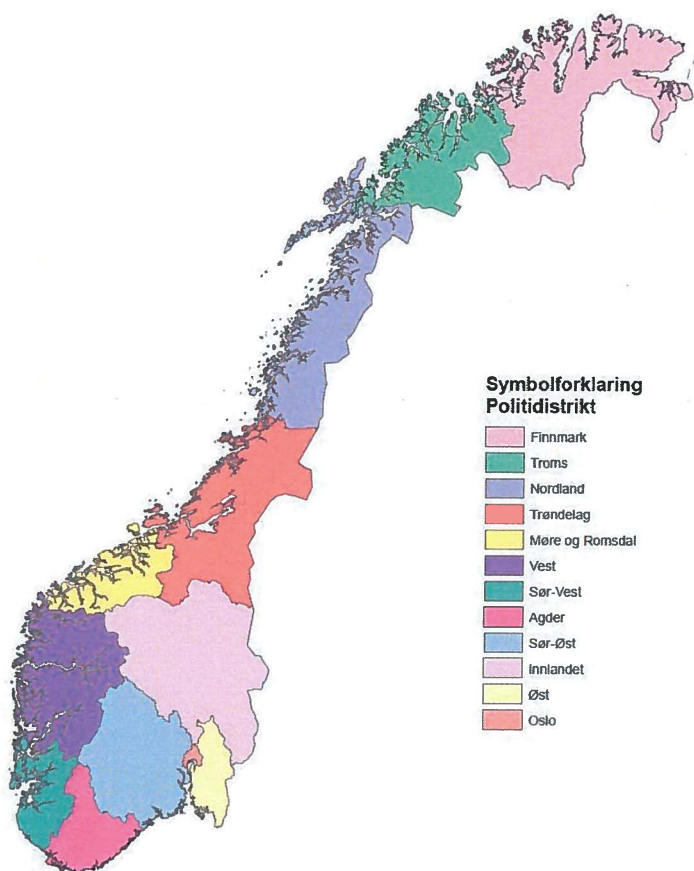
Nasjonalt ID-senter

Nasjonalt ID-senter (NID) er et faglig selvstendig forvaltningsorgan underlagt Politidirektoratet. Senteret er et ekspertorgan som bistår og samarbeider med alle aktørene i utlendingsforvaltningen, som utenriksstjenesten, politiet og Utlendingsnemnda.

Namsfogden i Oslo

Namsfogden i Oslo består av tre seksjoner som jobber med tvangsfullbyrdelse, samt én seksjon som utelukkende jobber med gjeldsordningssaker. Namsfogden i Oslo gikk fra å være en selvstendig organisatorisk enhet, til å bli underlagt Oslo politidistrikt fra 01.01.2017.

Figur 2.2 Politiets politidistrikt

2.3 Utvalgte hovedtall

Tabell 2.1 Nøkkeltall for politiet

	2012	2013	2014	2015	2016
Ressursbruk					
Regnskapsførte driftsutgifter i politiet.*Kap. 440 post 01, Kap 442 post 01 og Kap 448 post 01. Mill. kroner	12 341	13 183	14 174	14 452	15 243
Bemanning per 31. desember					
Årsverk politiansatte per 1 000 innbyggere**	1,66	1,71	1,77	1,83	1,82
Politiårsverk. Antall	8 151	8 449	8 879	9 247	9 254
Juristårsverk. Antall	720	727	769	819	843
Sivile årsverk. Antall	5 037	5 147	5 369	5 495	5 751
Responstid i minutter. Median					
20 000 innbyggere eller mer (resultat median)			7,2		7
2000 – 19 999 innbyggere			10,7		10,2
Øvrige områder - under 2 000 innbyggere			17,3		15,6
Straffesaksutvikling					
Antall anmeldte lovbrudd	394 603	389 324	372 934	352 238	337 111
Oppklaringsprosent***	50 %	50 %	52 %	54 %	53 %
Tillit til politiet (svært og ganske stor tillit)****	80 %		89 %	80 %	81 %
Sivil rettspleie					
Gjeldsordning	4 998	4 743	4 402	4 388	4 421
Forliksklage	107 206	105 638	111 199	93 872	79 298
Fravikelse av fast eiendom (utkastelse)	9 916	9 720	9 636	9 530	9 113
Hovedstevnevitne	67 180	71 179	72 568	70 708	71 240
Utlegg	131 771	119 846	121 619	112 051	103 009
Utlegg 7-2 f	124 875	156 511	180 604	223 184	252 883
* Regnskapsførte driftsutgifter inkluderer belastningsfullmakter gitt av Politidirektoratet.					
** SSBs befolkningsfremskriving pr. 01.01.2017 som er 5 271 000 innbyggere er lagt til grunn for beregningen.					
*** Oppklaringsprosent, gjennomsnitt alle kriminalitetstyper. Ettersom forseelsene inngår i statistikkuttrekket etter implementering av ny straffelov, er oppklaringsprosenten for alle år omhandlet i rapporten høyere enn i de rapportene som har blitt presentert tidligere år.					
**** For 2015-undersøkelsen ble både spørsmålsformuleringen og antall svaralternativer endret, noe som gjør at resultatene ikke er direkte sammenliknbare med tidligere år.					

Utvalgte nøkkeltall

-7 %

Nedgang i antall uavgjorte anmeldelser sammenliknet med 2015. Laveste antall siste fem årsperiode.

10 000

I politi, brann-, rednings- og helsevesen har gjennomført den praktiske delen av PLIVO per. 1.6.2016. 20 000 har gjennomført e-kurs.

144

I 2016 har Politiarbeid på stedet (PPS) utdannet 144 instruktører i bruk av mobile enheter, lydavhør og sporsikring. Det er instruktører i alle distriktene, og de har ansvaret for å gjennomføre opplæringen lokalt. 11 av 12 distrikt startet opplæring lokalt i 2016.

343 187

Antall anmeldelser avgjort av påtalemyndigheten. Dette er en nedgang på 4,9 prosent i forhold til 2015.

15 123 av 539 199 oppdrag (2,8 %)

Det stilles krav til politiets responstid ved hendelser der liv er direkte truet eller der det av andre årsaker er behov for umiddelbar innsats fra politiet. I 2016 utgjorde slike hendelser 15 123 oppdrag av totalt 539 199 politioppdrag. I områder med over 20 000 innbyggere var responstiden 7 minutter.

8 078

Tvangsreturer av personer uten lovlig opphold i Norge. Det har aldri blitt gjennomført flere tvangsreturer.

2015 | 2016

53 80

Antall tilfeller hvor politiet truet med bruk av skytevåpen. Det ble avfyrt 1 varselskudd i 2016, sammenliknet med 2 i 2015. Det ble avfyrt 2 rettede skudd, hvorav én ble skadet og én drept. I 2015 ble det avfyrt 3 rettede skudd, hvorav én ble skadet og to ble drept.

99,4 % og 95,7 %

Distrikt med høyest og lavest svartid på 112. Det er krav om at 95 % er besvart innen 20 sekunder.

337 111

Registrerte lovbrudd. Dette er en nedgang på 4,3 % i forhold til 2015. Reduksjonen skyldes hovedsakelig en nedgang i vinningslovbruddanmeldte, som er den største kriminalitets-kategorien med en andel på 34 prosent av alle anmeldte lovbrudd.

121, 154

Antall for henholdsvis arbeids-pakker i regi av nærpolitireformen sendt ut til lokale prosjekter, og antall ansatte i distriktene direkte involvert i reformen gjennom sine roller i lokale prosjekter.

12 500 8 300

Antall flyktninger og migranter reddet i Middelhavet i 2016 av henholdsvis Siem Pilot og Peter Henry von Koss.

704 706

Antall passutstedelser, inkludert nødpass.

545 748

Nye saker innen den sivile rettspleien. En økning med 1,6 prosent sammenliknet med 2015. Det ble avsluttet 551 755 saker i 2016, en økning på 4,3 prosent sammenliknet med 2015.

1 300 000

Det ble til sammen kontrollert 1,3 mill. førere og reagert skriftlig på i overkant av 170 000 av disse.

> 190 000 000

Over 190 mill. kjøretøypasseringer ved ATK (automatisk trafikkontroll)-punkter eller -strekninger. Overtredelsesprosenten var i gjennomsnitt 0,08 prosent.

382 618

Antall politiattester utstedt i 2016.

956

Antall tillatelser til å kunne inneha skytevåpen som ble tilbakekalt i 2016. Mange av de tilbakekalte tillatelsene omfattet flere skytevåpen.

42 762

Antall våpensøknader behandlet.

7 000 000

Over 7 mill. besøkende på politi.no.

5 514

Det ble gjennomført 5 514 tilrettelagte avhør av barn og andre særlig sårbare grupper (førstegangsavhør). Inkludert supplerende og fortsettende førstegangsavhør ble det gjennomført 5 955 avhør i 2016.

4,87 %

Sykefravær totalt for kvinner og menn. En nedgang fra 4,95 % i 2015.

3. ÅRETS AKTIVITETER OG RESULTATER

2016 har vært preget av et høyt aktivitetsnivå innenfor alle deler av politiets tjenesteproduksjon. Resultatmessig var 2016 et godt år – med en positiv utvikling innenfor flere målområder.

STRAFFESAKSKJEDEN

Straffesakskjeden strekker seg fra arbeidet med å forebygge lovbrudd, at lovbruddet blir begått, anmeldt, etterforsket, påtaleavgjort, behandlet i rettsapparatet og til fullbyrdelsen av reaksjon. Politiets hovedansvar i kjeden knytter seg til forebygging, etterforskning, påtaleavgjørelse og i rettesføring.

Delmål 3.1 En mer effektiv straffesakskjede

En effektiv straffesakskjede med god kvalitet og fremdrift i alle ledd er avgjørende for å redusere alvorlig kriminalitet og medvirker til både den allmennpreventive og individualpreventive effekten av straff. En effektiv straffesakskjede innebærer å maksimere nytten av tilgjengelige ressurser, herunder personellressurser. Siden samfunnet hele tiden er i forandring krever det god samfunnskunnskap, høy bevissthet rundt ønskede mål, og god oversikt og gjennomføringsevne til å iverksette nødvendige tiltak.

Totalt sett har antall anmeldelser blitt redusert de fem siste år, primært på grunn av nedgangen i vinningskriminaliteten. Samtidig som antall anmeldelser har gått ned har det vært en dreining av politiets ressurser mot saker som er mer krevende å etterforske og som krever mer ressurser per sak, som for eksempel vold i nære relasjoner og arbeidsmarkedskriminalitet.

I 2016 ble det iverksatt flere aktiviteter for å styrke effektiviteten og kvaliteten i politiets oppgaveutførelse innenfor straffesakskjeden, samtidig som det ble jobbet aktivt for å få ned antall restanser og saksbehandlingstid.

Restansesituasjonen

Politets straffesaksbehandling hadde i likhet med foregående år en positiv utvikling i 2016. Det er imidlertid betydelige forskjeller mellom de ulike politidistriktene, og det nasjonale resultatkravet ble ikke nådd.

Antall ikke påtaleavgjorte saker eldre enn 12 måneder skulle i 2016 ikke overskride 6 000 saker. Ved årsskiftet var det 6 590 saker, og kravet ble følgelig ikke nådd. Nedgangen var imidlertid på 922 saker, en reduksjon på 12,3 prosent i forhold til 2015.

Antall ikke påtaleavgjorte saker eldre 3 måneder var ved utgangen av 2016 på 34 635, mens resultatkravet var på 30 000 saker. Her var nedgangen i løpet av året på 1 931 saker, en nedgang på 5,3 prosent.

Saksbehandlingstid

Saksbehandlingstid er én av flere effektivitets- og kvalitetsindikatorer for straffesaksbehandlingen. I tabell 3.1 vises saksbehandlingen de to siste årene. For påtaleavgjorte saker som er oppklart var gjennomsnittlig saksbehandlingstid på 94 dager. Det er imidlertid store forskjeller mellom de ulike kriminalitetsstypene. Nærmere informasjon om dette er gitt i rapporten "Anmeldt kriminalitet og straffesaksbehandling 2016 – Kommenterte STRASAK-tall".

Tabell 3.1 Gjennomsnittlig saksbehandlingstid fra anmeldelse til påtaleavgjørelse for oppklarte saker

	2015	2016	Endring i dager
Alle kriminalitetstyper	95	94	-1
Voldssaker med særskilt saksbehandlingsfrist	97	106	9
Saker med mistenkte under 18 år	33	39	6
Voldtektssaker	172	176	4

For voldssaker med særskilt saksbehandlingstid på 90 dager (grov kroppskrenkelse og ulike typer av kroppsskader) var det i en gjennomsnittlig saksbehandlingstid på 106 dager. Gjennomsnittlig saksbehandlingstid var for alle forhold og for de som ble oppklart, på henholdsvis 96 og 106 dager. Dette er en økning i forhold til 2015 og ikke innenfor fristen på 90 dager. Det er vanskelig å peke på konkrete forhold som har gjort at saksbehandlingstiden har økt fra 2015. En mulig forklaring kan være at ressursene har blitt dreid mot bekjempelse av mishandling av og seksuelle overgrep mot barn.

For saker med mistenkte under 18 år skal påtalebeslutning fattes innen seks uker etter at vedkommende ble ansett som mistenkt i saken. Gjennomsnittlig saksbehandlingstid for oppklarte saker var i 2016 på 39 dager.

For voldtektssaker har Politidirektoratet i samråd med riksadvokaten valgt å sette en særskilt frist på 130 dager. I 2016 var gjennomsnittlig saksbehandlingstid for oppklarte saker på 176 dager. Målet er derfor ikke nådd. Satsinger som Etterforskningsløftet og innføring av arbeidsmetodikken Politiarbeid på stedet, ventes å ha positive effekter på saksbehandlingstiden i årene fremover.

Tilrettelagte avhør

Når politiet får mistanke om vold og overgrep mot barn, er det nødvendig at etterforskningen umiddelbart får høy prioritet. Politiet har til nå ikke klart å innfri lovens tidsfrister for tilrettelagte avhør.³ Dette er avhør som sikrer at barn og særlig sårbare voksne som er utsatt for seksuelle overgrep og vold blir hørt og følges opp på en kyndig måte. Det er også store forskjeller distriktene i mellom: Noen lykkes med rask og god etterforskning, mens andre distrikter ikke har tilfredsstillende kapasitet og kompetanse. Likevel har en sett en positiv utvikling ut over høsten 2016. Politidistriktene har prioritert økte ressurser til håndtering av tilrettelagte avhør. Videre har barnehusene fått tilført økte ressurser hvor effekten begynner å merkes i form av bedre kapasitet og kortere ventetid for avhør.

Nytt barnehus ble opprettet i Moss 1. november 2016. Det er ventet at dette vil ha en positiv effekt på måloppnåelsen ut over i 2017. Videre ble det opprettet underavdeling Mosjøen til Statens barnehus i Bodø 12. oktober 2016. Det er ventet at dette vil bidra til et bedre barnehus tilbud til barna tilhørende Nordland politidistrikt. For øvrig er det også utarbeidet Felles retningslinjer for Statens barnehus som trådte i kraft 19. desember 2016. Formålet er å sikre et enhetlig tilbud i alle landets barnehus.

Det ble gjennomført 5514 tilrettelagte avhør (førstegangsavhør) i 2016 hvorav 47 prosent av avhørene ble gjennomført innenfor frist, mens 78 prosent av avhørene ble gjennomført innen 30 dager. Siden 2013 har det vært en betydelig økning av tilrettelagte avhør. Dersom man tar med supplerende avhør og fortsatte førstegangsavhør ble det i 2016 gjennomført 5 955 avhør.

³ Tidligere dommeravhør.

Dette er en økning på 22 prosent i forhold til 2015 og en økning på 125 prosent i forhold til 2013. Politiet vil fortsatt ha et høyt fokus på området i 2017.

Utviklingsprosjekt innen politiets straffesaksarbeid

Etterforskningsløftet

Etterforskningsløftet skal øke kvaliteten og effektiviteten i etterforskningen. 20 tiltak er identifisert og beskrevet i Handlingsplan for løft av etterforskningsfeltet. Målsettinger for Etterforskningsløftet er å sikre lik praksis i tjenesteutførelsen og økt evne til å håndtere straffesaker. Arbeidet skal gi gevinster i form av økt oppklaringsprosent, raskere saksbehandling, færre restanser, økt tillit hos dem som har vært i kontakt med politiet, samt økt medarbeidertilfredshet.

Prosjektet ble formelt startet opp i mai 2016, og har i hovedsak vært i planleggingsfase. 13 av 20 tiltak er påbegynt. Ambisjon for 2016 har vært å øke prioritet og synlighet. Arbeidet i Etterforskningsløftet planlegges og gjennomføres i regi av sentralt prosjekt, støttet av delprosjektledere i distriktene.

Politiarbeid på stedet

Politiarbeid på stedet skal bidra til at politiet utfører og ferdigstiller en større mengde oppgaver på stedet. Patruljene skal ta i bruk tilgjengelig teknologi og utnytte denne på en god måte, og patruljenes arbeid skal understøttes gjennom effektiv samhandling, opplæring, oppfølging og tilbakemelding. Prosjektet innfører flere oppgaver og organisatoriske tiltak:

- Søk og føring i politiets systemer ved bruk av mobil teknologi
- Lydavgør på stedet
- Sporsikring på stedet
- Systematisk tilbakemelding på utførte arbeidsoppgaver
- Vurdering og oppfølging av innkomne saker

Prosjektet ble etablert i 2014 som et pilotprosjekt. Etter at arbeidsformen var utprøvd og tilpasset over to år i tre politidistrikt ble den besluttet innført i hele politiet som del av nærpolitireformen, fra januar 2016. Prosjektet har et tre års perspektiv og skal i denne perioden innføre den nye arbeidsformen i hele politiet. I tillegg skal prosjektet gjennom nytt pilotprosjekt prøve ut og tilrettelegge for nasjonal innføring av arbeidsformer som kan bidra til at patruljenes oppdrag og innsats blir mer kunnskapsstyrt.

Politiarbeid på stedet er et skritt i retning av en mer enhetlig og standardisert polititjeneste med likere og bedre kvalitet, og støtter arbeidet med politireformen og politiets nødvendige utvikling for å fungere og fremstå som et mer enhetlig politi. Det er et prosessforbedringsprosjekt og representerer en betydelig endring som påvirker arbeidsrutinene og innholdet i oppgavene til de fleste som jobber innenfor vakt og beredskap, herunder patruljemannskaper, operasjonssentraler, samt de som jobber innenfor etterforskning og påtale.

Politiarbeid på stedet ventes å gi gevinster i form av spart tid hos politiet og hos publikum, bedret kvalitet, og forventes å føre til raskere saksbehandling og færre restanser. En samfunnsøkonomisk analyse vurderer at innføringen av metodikken kan verdsettes til over 2 mrd. kroner over en 10-årsperiode.⁴

Digitale aktorater

Prosjektet Digitale aktorater og fengslinger er et skritt i retning av en mer moderne arbeidsform hvor saker går fra store papirbunker, forsendelse med post og papirbasert presentasjon til digital

⁴ Politidirektoratet (2015) Analyse av politiarbeid på stedet.

straffesak, elektronisk forsendelse og digital presentasjon av bevisene i retten. Prosjektet skal levere bedre tekniske løsninger til politi og påtalemyndighet, samt opplæring og veiledning som støtter en nasjonal innføring. Prosjektet er en del av Politidirektoratets strategiske portefølje og samarbeider blant annet med høyere påtalemyndighet og Domstolsadministrasjonen om et nasjonalt innføringsløp.

Fra våren 2017 skal Altinn-løsningen være klar til bruk og ny BL-modul vil være klar ved utgangen av 2017. Løsningene kan brukes i alle straffesaker uavhengig av type sak og størrelse. Prosjektet skal avsluttes ved utgangen av 2018.

Prosjektet innfrir politiske føringer om en mer effektiv justissektor og er en forutsetning for at domstolene kan nå sitt mål om digitale domstoler. Prosjektet skal gi gevinster i form av spart tid i forberedelse, reduserte kostnader til kopieringsmateriell, reduserte fraktkostnader og spart tid ved hoved- og ankeforhandling.

ABIS (Automated Biometric Identification System)

ABIS erstatter politiets gamle Automated Fingerprint Identification System (AFIS) og Politiets fotoregister (POF). Målet med prosjektet er å gi politiet et tidsriktig og godt verktøy for lagring, effektive søk og identifisering av biometriske data (fingeravtrykk og foto). Gevinster vil blant annet være at politiet har ett fingeravtrykk- og fotoregister som muliggjør god ID-kontroll og ID-fastsettelse, mer effektiv saksbehandling hos Kripos og i politidistriktene og økt oppklaring av straffesaker. Nytt fingeravtrykksystem ble levert i november 2015, og i løpet første kvartal 2017 vil et nytt fotoregister med ansiktsgjenkjenningssystem settes i drift. Ansiktsgjenkjenning er en ny identifiserings- og etterforskningsmetode i politiet. Systemet gir nye kapabiliteter i form av spordatabase foto, fotosammenligning og ansiktsgjenkjenning som metode.

Nasjonalt system for politiets straffesaksbehandling

Det ble i 2016 etablert et nasjonalt system for straffesaksbehandling (BL). Nasjonalt BL ble etablert som del av nærpolitireformen og legger til rette for deling av straffesaksinformasjon på tvers av politidistriktene. Nasjonal BL bidrar til mer politikraft og mer effektiv kriminalitetsbekjempelse.

Det oppstod mot slutten av oktober en kritisk hendelse i BL og denne situasjonen eskalerte raskt fra å være en IKT-hendelse til å bli en kritisk situasjon for politiets straffesakshåndtering. Dette ga utfordringer for saksbehandlingen av både straffesaker og forvaltningssaker som politiattest, pass, våpensøknad og førerkort. Etter en periode med begrenset tilgang til løsningen, ble løsningen stabilisert og normal straffesaksproduksjon kunne gjenopptas. En omfattende analyse førte til en rekke forbedringstiltak på infrastruktur og BL-systemet. Løsningen var ved utgangen av 2016 stabil.

Oppsummering av måloppnåelse

En effektiv straffesaksbehandling vil ha en forebyggende effekt, gi økt rettssikkerhet for de involverte og å bidra til bedre kriminalitetsbekjempelse. Politiets straffesaksbehandling hadde en positiv utvikling på flere områder i 2016, og en rekke aktiviteter og tiltak i tildelingsbrevet som er gjennomført har bidratt til en generell styrking av flere områder. Likevel var det flere volum- og effektivitetskrav til straffesaksbehandlingen som ikke ble nådd. Det er store forskjeller i måloppnåelsen distriktene imellom. Politiet vil fremover ha et kontinuerlig fokus på å samle og systematisere beste praksis for å sikre likere polititjenester og økt måloppnåelse. Videre ventes det at igangsatte prosjekter innenfor Nærpolitireformen som Etterforskningsløftet og Politiarbeid på stedet vil gi kvalitets- og effektiviseringsgevinster for politiets straffesaksarbeid i årene fremover.

Delmål 3.2 Styrke forebyggingen av kriminalitet

Når politiets innsats forhindrer at kriminalitet blir begått bidrar dette til redusert skadeomfang og betydelig mindre ressursbruk knyttet til straffbare handlinger. Forebygging er en hovedstrategi for politiet og forebygging skal være gjennomgående i alt politiarbeid, også innenfor politiets forvaltningsarbeid. I 2016 har politiet startet et arbeid med å utvikle et nytt konsept, med tilhørende fagstrategi for prioritering av forebygging i politiet. Det er et mål å styrke kriminalitetsforebygging som samfunnsoppgave hvor barn og unge er spesielt prioritert.⁵

Politiets etterretningsproduksjon danner grunnlag for prioriteringer og koordinering av politiets innsats. Informasjon deles med samarbeidspartnere, og bidrar til å styrke deres kunnskapsgrunnlag for spisset og styrket forebyggende innsats. Arbeidet med å implementere etterretningsdoktrinen har fortsatt i 2016. Målet med doktrinen er å etablere en felles forståelse av hva etterretning er, definere sentrale begreper og beskrive en arbeidsprosess for å produsere beslutningsgrunnlag. Etterretning er besluttet å være en av seks sentrale funksjoner som skal prioriteres å etableres i politidistrikt og særorgan i 2017. Alle politidistrikt har utarbeidet et strategisk etterretningsprodukt i 2016 som særlig er egnet til bruk i virksomhetsstyringen og planprosesser lokalt.

Årsaker til kriminalitet og utrygghet er kompliserte og sammensatte og må møtes gjennom samordnet innsats fra flere aktører. Politiet verken kan, eller har, kompetanse til å forebygge og bekjempe kriminaliteten alene, og i mange tilfeller vil andre aktører, for eksempel kommuner, ha bedre forutsetninger for å gjennomføre forebyggende tiltak.

Oppfølging av unge lovbytere

Bekymringsmeldinger

I politiets møte med barn og unge og deres foresatte, er bekymringssamtalen et verktøy for å skape en god dialog. Målet er å legge til rette for og bidra til at ungdom velger bort kriminell og annen atferd som er negativ for deres framtid og utvikling. Politiet har i en rekke tilfeller plikt til å melde fra til barnevernet dersom en mottar bekymringsverdig informasjon om et barn eller ungdom. Bekymringssamtalen benyttes i ulik grad i politidistriktene. For å øke kompetansen i distriktene ble det gjennomført kurs for veiledere i bekymringssamtalen høsten 2016. I tillegg har PolitiHøgskolen opplæring i bekymringssamtalen for alle studenter ved høgskolen.

Bruk av ungdomsoppfølging og ungdomsstraff

For å sikre oppfølging av unge lovbytere har politiet fått krav om å ta i bruk ungdomsoppfølging og ungdomsstraff i alle politidistrikt. Ungdomsstraffen trådte i kraft 1. juli 2014. Det er konfliktrådene som administrerer den nye straffen der formålet er å holde ungdom utenfor fengsel og forhindre ny kriminalitet. Den nye straffereaksjonen kan benyttes i stedet for ubetinget fengsel og strengere samfunnsstraffer, dersom lovbyter og verge samtykker til dette. I tillegg er det vedtatt en strafferettslig reaksjon kalt ungdomsoppfølging, som retter seg mot unge lovbytere som har behov for oppfølging, men som ikke har kommet så langt at de kvalifiseres til ubetinget fengsel. Også denne forutsetter samtykke fra lovbyter og verge. Alle politidistrikt har tatt i bruk både ungdomsstraff og ungdomsoppfølging, men i varierende grad. Det er et stort potensial for å øke antall påtaleavgjørelser med ungdomsoppfølging sett opp mot antallet unge gjengangere på landsbasis. Politidirektoratet følger opp de distrikter som vurderes å ha et større potensial. Gjennom tidlig intervensjon ved bruk av ungdomsoppfølging er det større mulighet for å få redusert antall ungdomsstraffer i fremtiden. I 2016 er det gjennomført totalt 52 ungdomsstraffer og 303 ungdomsoppfølginger.

⁵ Handlingsplan for forebygging av kriminalitet (2013-2016). Justis- og beredskapsdepartementet.

Risikobasert tilnærming til å forebygge vold i nære relasjoner

Risikoverktøyet SARA:SV (Spousal Assault Risk Assessment Guide: Short version) er en sjekklister basert på erfaring fra Canada og Sverige. SARA:SV skal benyttes innen samtlige saker av vold i nære relasjoner i parforhold. Verktøyet vurderer risikonivået for fremtidig vold og hvor alvorlig volden kan bli. I ytterste konsekvens finner man drapsfare. Alle distriktene har implementert verktøyet SARA:SV. For å sikre en jevnere og bedre kvalitet, vil det innføres standardiserte roller for arbeidet med SARA i forbindelse med nærpolitireformen. Det skal være en SARA-koordinator i alle distrikt, som er fagansvarlig og koordinerer distriktets arbeid med risikovurderingsverktøy som SARA. Det planlegges en fortsatt tett oppfølging av distriktenes arbeid med dette området i 2017.

Politiråd

Politiråd er et formalisert og forpliktende samarbeid mellom lokalt politi og kommunale myndigheter. Politirådet skal sikre dialog mellom politi og kommune, og bidra til å prioritere og avklare ansvar mellom etatene og forankre det lokale kriminalitetsforebyggende arbeidet. I 2016 hadde de aller fleste kommuner virksomme og aktive politiråd og det vises til gode effekter av samarbeidet lokalt.

Politidirektoratet utga en veileder for egevaluering av politirådsamarbeid høsten 2016, ment brukt av det enkelte politiråd for å bidra til å identifisere svakheter og bli bevisst effekter av og suksesskriterier i samarbeidet. Mange av politirådene hadde gjennomført evalueringen ved utgangen av 2016 og har selv foreslått tiltak til forbedring og styrking av samarbeidet.

Samordning av lokale rus og kriminalitetsforebyggende tiltak (SLT) er en samordningsmodell for lokale, forebyggende tiltak mot rus- og kriminalitet, som benyttes av om lag 200 norske kommuner. Samarbeidsnettverkene politiråd, SLT og andre samarbeidsnettverk benyttes regelmessig for å koordinere innsats mot blant annet radikaliseringskontakter. Samtlige politidistrikt har satt av dedikert ressurs som radikaliseringskontakt, se nærmere omtale av radikaliseringskontakter under delmål 3.7 Kunnskapsbasert forebygging.

Forebygging gjennom forvaltning

Forebygging gjennom forvaltning er en arbeidsmetodikk hvor politiet tar i bruk forvaltningshjemplene i forebyggende øyemed. Metodikken innebærer å fange opp meldinger fra etatens ansatte om personer hvor det er grunn til å tro at vedkommende ikke lenger fyller vilkårene for å inneha en tillatelse fra politiet. Dette inkluderer våpentillatelse, førerkort og kjøresedler, pass og godkjenning som ordensvakt. Eksempelvis kan en patrulje som rykker ut på husbråk avdekke forhold som tilsier at huseier ikke bør ha våpentillatelse. Forebygging gjennom forvaltning handler om å utnytte det politiet vet for å forebygge kriminalitet, øke trafikksikkerheten og bedre samfunnsikkerheten. Forebygging gjennom forvaltning har blitt en viktig del av politiets forebyggende arbeid. Arbeidsprosessen har funnet sin plass i distriktene og måloppnåelsen nasjonalt ligger betydelig høyere enn målsettingen som var satt for 2016. Det er imidlertid fremdeles store variasjoner mellom distriktene.

Bekymringsmeldinger benyttes for å informere forvaltningsseksjonen i politidistriktet om forhold som kan ha betydning for de tillatelse som vedkommende har. Totalt sett ble det i 2016 satt som mål at politidistriktene skulle motta 3 600 bekymringsmeldinger. Resultatet for 2016 basert på politidistriktenes innrapporteringer ble 4 596.

Sivil rettspleie på grunnplanet

Med den sivile rettspleien på grunnplanet menes forliksrådene, den alminnelige namsmannsfunksjonen (tvangsfullbyrdelse og gjeldsordning), stevnevitnefunksjonen og enkelte

andre rettspleiegjøremål som utføres på nivået under tingrettene, som lensmannsskjønnene og enkelte oppgaver i forbindelse med arv, skifte og konkurs. Sammen med domstolsapparatet er namsmannsfunksjonen en del av en rettsorden som sikrer at individer, grupper og selskaper kan feste lit til at avtaler holdes. En velfungerende namsmannsfunksjon er svært viktig for å opprettholde betalingsmoralen i samfunnet og er dermed av stor betydning for kredittgivning og omsetning. Den sivile rettspleien representerer et virksomhetsområde med et meget stort saksvolum. Politiet mottok i 2016 545 748 nye saker innen den sivile rettspleien, en økning med 1,6 prosent sammenlignet med 2015. Det ble avsluttet 551 755 saker i 2016, en økning på 4,3 prosent sammenlignet med 2015. Det leveres gode resultater med måloppnåelse innen alle kategorier bortsett fra utlegg. Samlet restanseportefølje innen den sivile rettspleien utgjør 25 prosent av de åpne sakene. Det jobbes målbevisst for å nå kravet om at restansene ikke skal utgjøre mer enn 20 prosent.

Politiets inngrep overfor borgerne er rettmessige

Politiets ansvar for å sikre rettmessigheten av inngrep overfor borgerne gjennom hele kontaktflaten mot publikum, både når det gjelder straffeprosessloven, ivaretagelse av forvaltningsporteføljen og den sivile rettspleie og når det kommer til tverrgående hensyn som ivaretagelse av personvernet.

Personvernområdet

Lov om behandling av opplysninger i politiet og påtalemyndigheten (politiregisterloven) med forskrift trådte i kraft 1. juli 2014. Loven skal beskytte personvernet og sikre forutberegnlighet for den enkelte ved behandlingen av opplysninger, og skal bidra til enhetlig og effektiv løsning av politiets og påtalemyndighetens oppgaver. Politidirektoratets SPOR-program iverksetter og tilrettelegger ulike innføringsaktiviteter. Arbeidet gjøres i tett samarbeid med Kripos som er behandlingsansvarlig for 17 sentrale politiregistre. Flere kompetanse- og kvalitetsutviklende tiltak har blitt gjennomført i 2016, herunder innføring av obligatorisk e-læring for alle ansatte i etaten, ny løsning for brukeradministrasjon og tilgangsmatrise som skal sikre enhetlig, effektiv og rollebasert tilgangsstyring til politiets informasjonssystemer, og oppfølging av arbeidet med internkontroll i etaten. Blant tiltakene inngår også utvikling av IKT-støtte og nødvendige tilpasninger i politiets IKT-systemer.

SPOR skal etter planen avsluttes 1. juli 2017. Programmet leverer grunnlaget og rammeverket for innføringen, herunder teknisk støtte. Nødvendig lederforankring, kompetanseheving, kulturendring og endring av arbeidsprosesser og rutiner, vil i praksis ha et langsiktig perspektiv. Det er en utfordring for innføringsarbeidet i Politidirektoratet og etaten for øvrig at nærpolitireformen tar mye kapasitet i organisasjonen.

Som en del av nærpolitireformen skal det etableres juridiske stabsfunksjoner i alle distrikter, med rollen som personvernrådsgiver. Personvernrådsgiver har en bistands- og veiledningsrolle og et særlig ansvar for å påse at virksomhetens arbeid med internkontroll er i tråd med politiregisterloven.

Effektiv kriminalitetsbekjempelse fordrer i stadig økende grad tverretattlig samarbeid.

Politidirektoratet har erfart at det i praksis oppstår juridiske utfordringer når ulike etater, som forholder seg til forskjellig personvernlovgivning skal behandle informasjon i fellesskap. Politidirektoratet vil arbeide videre med disse problemstillingene, i samarbeid med Justis- og beredskapsdepartementet og Datatilsynet.

Dataavlesning

Regjeringen har i 2016 gitt politiet hjemmel til å foreta dataavlesning som et straffeprosessuelt tvangsmiddel. Dataavlesning er en offensiv og skjult metode for innsamling av informasjon, tvangsmiddel i forebyggende og avvergende øyemed og ved etterforskning av straffbare handlinger og forebygging av alvorlig kriminalitet med hjemmel i politilovens § 17 d. Det er gang arbeid med å utrede de juridiske og teknologiske utfordringer og nærmere vurderinger av hvordan metoden skal utøves i praksis.

Oppsummering av måloppnåelse

Politiet anvender aktivt etterretning, evalueringer, innbyggerundersøkelser og andre undersøkelser og forskningsarbeid i sin kunnskapsbaserte tilnærming til det forebyggende arbeidet. Politiets kriminalitetsforebyggende arbeid skal være målrettet, kunnskapsbasert og systematisk, i nært samvirke med andre relevante aktører. Det er vanskelig å måle effekten av politiets innsats innenfor arbeidet med kriminalitetsforebygging, både fordi forebygging av ulik karakter og omfang foregår på tvers av virksomhetsområdene i etaten, men også fordi den ønskede effekten er fravær av uønskede hendelser. Ovennevnte tiltak vurderes å understøtte den forebyggende innsatsen i politiet, og måloppnåelsen innenfor disse konkrete områdene vurderes som god. Samtidig er forebygging et kontinuerlig arbeid, og området har betydelig utviklings- og forbedringspotensial. Det forebyggende arbeidet er en viktig del av nærpolitireformen, og det vil fortsatt bli jobbet aktivt for å utvikle og styrke innsatsen på dette området som del av gjennomføringen av reformen.

Delmål 3.3 Redusere alvorlig kriminalitet

For å skape et tryggere samfunn er det et mål å redusere den alvorlige kriminaliteten. Alvorlig kriminalitet kan deles i to hovedkategorier: Grove integritetskrenkelser og grov profittmotivert kriminalitet. Som grove integritetskrenkelser regnes vold, herunder vold i nære relasjoner, og seksuallovbrudd.

Seksuelle overgrep

Det er en målsetting at flere saker anmeldes slik at mørketallene reduseres. Barn er en særlig sårbar gruppe, og saker med barn involvert har vært høyt prioritert i 2016. Mørketallene innenfor denne kategorien antas å være høye, det er derfor en ønsket utvikling med en økning i antall anmeldelser. Befolkningens tillit til politiet er avhengig av at disse sakene blir håndtert raskt og på en god måte.

Antall anmeldelser for seksuelle overgrep har økt med 48 prosent, fra 3 231 anmeldelser i 2015 til 4 790 anmeldelser i 2016. Seksuallovbrudd hadde i 2016 en oppklaringsprosent på 62 prosent, en økning fra 58 prosent foregående år. Totalt 2 305 saker ble oppklart. Resultatkravet for 2016 var >54 prosent. 11 av 12 distrikter innfridde resultatkravet.

Basert på rapporten "Seksuelle overgrep mot barn under 14 år" lanserte Kripas i fjor høst kampanjen "Ikke alle hemmeligheter skal holdes". Målet var å få flere barn til å fortelle om overgrep de eller vennene deres er utsatt for, og å få voksne til å ta dem imot på en bedre måte. Kampanjen nådde ut til svært mange. De sosiale mediene Facebook og Instagram var kampanjens hovedkanaler, med gutter og jenter under 17 år som hovedmålgruppe. I de to ukene kampanjen varte ble over 285 000 gutter og jenter under 17 år nådd. I tillegg fikk omtalen bred omtale i andre media. Flere skoler, organisasjoner og andre som jobber med barn har gitt tilbakemelding om at de bruker kampanjefilmene i sitt arbeid. Etter offentliggjøringen av Operasjon Dark Room i november har flere av filmene på Facebook blitt delt på nytt. Den mest

sette filmen nådde over 3,1 mill. visninger på Facebook. Flere politidistrikt har meldt fra om at barn har referert til kampanjen og for første gang tort å fortelle om overgrep.

Grov vold

Politiets innsats på området er fokusert mot ulike mål- og risikogrupper. Vold i nære relasjoner er ofte gjentagende. Identifisering av voldsutsatte er første skritt i prosessen for å forebygge ny vold og å hjelpe den som er utsatt. For kategorien grov vold har antall anmeldelser økt fra 6 260 i 2015 til 6 293 i 2016, en økning på 0,5 prosent. Kategorien grov vold hadde i 2016 en oppklaringsprosent på 45 prosent, som er under resultatkravet på > 54 prosent.

For omtale av implementering og bruk av SARA:SV, som er et risikovurderingsvektøy for å forhindre fremtidig vold i nære relasjoner, vises det til delmål 3.2, Styrke forebyggingen av kriminalitet.

Menneskehandel

Menneskehandelssaker er sammensatte og stiller norsk politi- og påtalemyndighet overfor utfordringer både i avdekking, etterforskning og ved irettføring. Politiet kan ikke alene bekjempe denne alvorlige formen for kriminalitet, men er avhengig av et godt samarbeid med andre offentlige instanser, frivillige organisasjoner og private aktører.

Det er opprettet spesialiserte menneskehandelsgrupper i politidistriktene i de fem største byene: Oslo, Agder, Sør-Vest, Vest og Trøndelag politidistrikt. Gjennom nærpolitireformen vil det videreutvikles sterke fagmiljøer som kan møte utfordringene knyttet til menneskehandel, og som har kapasitet til å forebygge, etterforske og påtale lovbruddene. I tråd med utviklingen av reformen vil det bli etablert dedikerte funksjoner, enheter eller personell som skal forebygge og etterforske menneskehandel i alle politidistriktene. Antall anmeldelser for menneskehandel sank fra 55 til 42 fra 2015 til 2016, og for grov menneskehandel fra 7 til 4.

Grov profittmotivert kriminalitet

Grov profittmotivert kriminalitet omfatter blant annet grov narkotikakriminalitet, grove ran, menneskehandel, menneskesmugling og ulike former for økonomisk kriminalitet – herunder arbeidslivskriminalitet, samt grov miljøkriminalitet. Flere av disse formene for kriminalitet vil i tillegg være grovt integritetskrenkende for ofrene som utsettes.

Det er en målsetting å øke antall anmeldelser innenfor grov profittmotivert kriminalitet. Mørketallene antas å være store. For å bekjempe grov profittmotivert kriminalitet er det viktig å følge pengesporet, både for bevissikring og for å sikre utbyttet, som kan ha en forebyggende effekt. Per 31.12.2016 har politiet ikke innfridd resultatkravet om flere krav enn det nasjonale gjennomsnittet de siste tre årene. Heller ikke inndragningsbeløpet er i henhold til kravet. I 2016 har politiet inndratt om lag 60 mill. kroner mindre enn gjennomsnittet for siste 3 år. Antallet inndragningskrav av utbytte fra straffbare handlinger er betydelig lavere enn kravet per 31.12.2016 med 1 164 av 1 450 inndragningskrav. Samlet innkrevd beløp er om lag 30 prosent lavere enn kravet.

Arbeidslivskriminalitet

Innsats mot arbeidslivskriminalitet har vært et prioritert område i 2016. For å styrke innsatsen mot økonomisk kriminalitet, herunder arbeidslivskriminalitet, ble det i 2016 opprettet et nasjonalt tverretatlig analyse- og etterretningssenter. Senteret skal skjerpe politiets og kontrollatens innsats mot arbeidslivskriminalitet, og har medarbeidere fra politiet, Skatteetaten, NAV, Arbeidstilsynet og Tolletaten. Det er utarbeidet en tverretatlig handlingsplan for styrket innsats mot arbeidsmarkedskriminalitet for 2016. Det er også etablert to nye samlokaliserte enheter i

Kristiansand og Trondheim. I 2017 vil det bli etablert ytterligere to nye samlokaliserte enheter i Vestfold/Buskerud og i Nord-Norge.

Politidistrikt som ikke deltar i et formelt samarbeid om arbeidslivskriminalitet har både formelle samarbeidsavtaler og et praktisk/operativt samarbeid. Politimesterne i nord har inngått en felles samarbeidsavtale med relevante etater innen arbeidslivskriminalitetsområdet.

Nytt studium mot økonomisk kriminalitet for politiet og kontrolletatene

For å redusere den grove profittmotiverte kriminaliteten er det besluttet at det skal opprettes et nytt studium mot økonomisk kriminalitet for politiet og kontrolletatene. Det vil først bli gjennomført en pilot med oppstart høsten 2017 og deretter fire gjennomføringer per år.

IKT-kriminalitet

Justis- og beredskapsdepartementet og Politidirektoratet har utviklet en strategi for bekjempelse av IKT-kriminalitet. Flere tiltak innen digitalt politiarbeid og digital kompetanseheving har blitt gjennomført i 2016. Ved Politihøgskolen har faget digitalt politiarbeid blitt videreutviklet, og i etaten har teknologiske løsninger for digitalt politiarbeid blitt kartlagt.

Politiet har i 2016 styrket den digitale kunnskap ved samarbeidet med Center for Cyber and Information Security (CCIS) og Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet (NTNU). To akademiske stillinger finansieres med tilknytning til ØKOKRIM og Kripos og en tredje stilling er under tilsetting ved Politihøgskolen. CCIS/NTNU samarbeider om temaer som adresseres av den raske teknologiutvikling og som får betydning for håndtering av digitale spor, og metoder som gir tilgang i skjulte og lukkede kanaler på internett og behandling av store komplekse data som utnyttes ved alvorlig kriminalitet. Norges forskningsråd har i 2016 tildelt CCIS/NTNU forskningsmidler til disse temaene som gir god støtte til politiet kompetanse i bekjempelse av IKT-kriminalitet. Politihøgskolen har i 2016 iverksatt en ny strategi der digitalt politiarbeid i både grunn- og etterutdanningen er styrket. En nyetablert erfarings basert Master i Digitalt politiarbeid i samarbeid med CCIS/NTNU er etablert og Politihøgskolen er alene om å tilby dette i Norden.

Kripos har produsert en nasjonal trusselvurdering om IKT-kriminalitet i 2016. Rapporten identifiserte 14 trusler som er delt inn i fem tematiske kategorier. Truslene er identifisert og vurdert basert på nasjonale og internasjonale rapporter samt kunnskap internt på Kripos. De fem kategoriene er:

1. Seksuelle overgrep mot barn ved bruk av internett
2. Internett som kommunikasjonskanal ved bedragerier
3. Datainnbrudd og dataskadeverk
4. Internett som tilrettelegger for kriminalitet
5. Redusert mulighet til å oppklare saker ved hjelp av elektroniske spor

Av temaene som er belyst, er seksuallovbrudd-området det området politiet har mest kunnskap. Når det derimot gjelder nye former for kriminalitet på internett, som nettmobbing og hatske ytringer, finnes det svært lite informasjon å bygge videre på. Det er et kjent problem at mangel på rapportering og gode statistikker er en hemsko for gode systematiske analyser.

Politiarbeid på internett omfatter både etterforskning og forebygging, samt etterretning basert på informasjon innhentet fra nettet. Det er behov for at politiet patruljerer på nett, både skjult og åpent. For å kunne forebygge og bekjempe IKT-kriminalitet er politiet avhengig av et samarbeid med offentlig og private virksomheter, interesseorganisasjoner og akademia. Politidirektoratet har

i samarbeid med Kripos utarbeidet konkrete forslag til mulige tiltak, hovedsakelig innen seksuelle overgrep mot barn ved bruk av internett. Dette er alvorlig integritetskrenkende kriminalitet som medfører store belastninger for ofrene og har store menneskelige og samfunnsmessige kostnader.

Etterretning som beslutningsstøtte

Tilstedeværelse, valg av riktig innsats og tiltak på rett sted til rett tid bidrar til å opprettholde tryggheten i samfunnet. Dette stiller krav til prioritering av ressurser, noe som fordrer et godt kunnskaps- og beslutningsgrunnlag. I 2016 har det vært flere prioriterte etterretningsoppdrag med mye aktivitet. Det ble blant annet satt ned et arbeid for å få kunnskap om utfordringer med asyl- og migrasjonsstrømmen. Produktene er formidler og brukt i ulike beslutninger på ulike nivå i politiet. Politiet har i 2016 videreført et etterretningssamarbeid med PST om terrortrusselen i Norge som ble iverksatt i november 2015.

Oppsummering av måloppnåelse

Gjennom innsats rettet mot den særlig grove kriminaliteten har politiet bidratt til å øke tryggheten i samfunnet. Grove integritetskrenkelser, herunder grov vold og seksuallovbrudd, har store konsekvenser for ofre og deres pårørende. Seksuelle overgrep, og særlig saker med barn involvert, har vært høyt prioritert i 2016, og den styrkede innsatsen og økte oppmerksomheten har bidratt til at antall anmeldelser innenfor seksuelle overgrep har økt betydelig. Dette er en ønsket utvikling, da befolkningens trygghet og tillit har en sammenheng med at politiet avdekker og håndterer disse sakene på en rask og god måte. Grov profittmotivert kriminalitet er til stor belastning for samfunnet. I bekjempelsen av grov profittmotivert kriminalitet er pengesporet viktig, både for bevissikring og for å sikre utbyttet. Inndragning av utbytte vil også ha en forebyggende effekt. I 2016 har politiet ikke innfridd resultatkrav om hverken antall inndragningskrav eller inndragningsbeløp. Dette tilsier at politiet også fremover må ha oppmerksomhet mot dette. Politiet har gjennomført en rekke tiltak i bekjempelsen av den profittmotiverte kriminaliteten på andre områder – både innenfor den økonomiske kriminaliteten og innenfor IKT-kriminalitet. Disse tiltakene vil på sikt skjerpe politiets innsats på dette området.

ASYLKJEDEN

Avklart identitet gir positive gevinster i asylkjeden i form av mer effektiv og sikker saksbehandling, samt at det muliggjør flere returer av de som ikke får lovlig opphold. Rask avklaring av identitet og rask retur av asylsøkere er viktig for opprettholdelsen av asylsystemets troverdighet og bærekraft.

Delmål 3.4 Raskere avklaring av identitet

Av hensyn til innbyggernes trygghet og rettssikkerhet er det viktig at norske myndigheter kjenner identiteten til personer som oppholder seg i Norge. Avklart identitet gir positive gevinster i asylkjeden i form av mer effektiv og sikker saksbehandling, samt at det muliggjør flere returer av de som ikke får lovlig opphold. Rask avklaring av identitet og rask retur av personer uten lovlig opphold er viktig for opprettholdelsen av asylsystemets troverdighet og bærekraft.

ID-avklaring er også sentralt for politiets arbeid med å kontrollere at personer som oppholder seg i landet har tillatelse til å være her. Siden det ikke finnes en etablert nullpunktsmåling for hvor lang tid politiet bruker i arbeidet med å avklare identitet, er det vanskelig å vurdere i hvilken grad arbeidet gikk raskere i 2016.

Nytt Grense- og territorialkontrollsystemet (GTK) ble satt i drift 22. november. Systemet støtter kontrollørene med dokumentkontroll optisk, maskinelt og elektronisk. Søk med

dokumentnummer og personalia i politiets og utlendingsforvaltningens systemer og databaser utføres nå i løpet av sekunder. En rask og samlet presentasjon av kontroll- og søkeresultater vil bidra til å gi kontrolløren et godt beslutningsgrunnlag. GTK lagrer kontrollhistorikk sentralt i et register som er søkbart for alle som har tilgang. Informasjonen forventes å bidra til å lette påfølgende kontroller, avdekke ulovlig opphold og menneskehandel og bekjempe grensekryssende- og mobil vinningskriminalitet. All aktivitet i GTK er sporbar. Registeret tar vare på informasjonen på en slik måte at det senere vil være mulig å tilpasse et statistikk og analyseverktøy til systemet. GTK sikrer grensekontrollørene bedre systemstøtte og bidrar til bedre kontroll og økt effektivitet på grensene.

En leveranse for å anskaffe mobile enheter for personkontroll ble igangsatt som prosjekt i 2016. Prosjektet skal levere utstyr som tilrettelegger for personkontroll på stedet, uavhengig av faste lokaler. Utstyret vil muliggjøre gjennomføring av ID-kontroll med biometrisøk (fingeravtrykk/foto/dokument), og at den kontrollertes status (for eksempel om personen er etterlyst eller har lovlig opphold) kan søkes opp i politiets register. Enhetene vil styrke arbeidet til ansatte i politiet som gjennomfører utlendingskontroll på territoriet og grensekontroll utenfor fast arbeidssted. Gjennom leveransen får politiet et verktøy til å foreta en robust identitetskontroll basert på biometri.

Politiets utlendingsenhet (PU) har gjennom 2016 arbeidet med rutiner og systematikk for å kunne måle arbeidet med raskere avklaring av ID. Resultat i 2016 er at PU har avklart identitet til 54 prosent av asylsøkerne som ankom i 2016.⁶ For 2017 er det også etablert et "tidlig" ID-team som skal arbeide videre med ID-avklaringer i utvalgte saker rett etter at asylregistreringen er ferdig.

Utstedelse av norske pass og nasjonalt ID-kort

Politidirektoratet tildelte i juli 2016 en ny kontakt for å levere produkter og tjenester for utsendelse og forvaltning av norske pass, ID-kort med e-ID, oppholdskort og andre relevante dokumenttyper. Kontrakten har en antatt verdi på rundt 1,5 milliarder kroner over åtte år. Leverandøren skal levere produkter og tjenester i tilknytning til ID-utstedelse, ID-dokumenter og ID-kontroll til Politidirektoratet, Utlendingsdirektoratet og Utenriksdepartementet. Andre offentlige etater, som eksempelvis Sjøfartsdirektoratet kan også benytte avtalen. Politiets Pass og ID-prosjekt (PoID) har som formål å modernisere utstedelse av norske ID-dokumenter, blant annet utstedelse av et nytt nasjonalt ID-kort med e-ID og en ny generasjon norske pass. Leveransene som kommer gjennom kontrakten vil bidra til et samfunns mål om å forebygge og bekjempe alle former for kriminalitet hvor falsk ID og misbruk av ID kan inngå, for eksempel trygdemisbruk, økonomisk kriminalitet, menneskehandel og terror. Kontrakten er med på å sikre at politiet vil nå målet sitt om sikker utstedelse av ID basert på biometri og sikker og effektiv ID-kontroll.

Oppsummering av måloppnåelse

Det er krevende å fastslå om målet om raskere avklaring av identitet er oppnådd i 2016, men politiet har iverksatt en rekke tiltak som vurderes å bidra positivt til måloppnåelsen. Utrulling av ny teknologisk støtte for å gjennomføre personkontroller og utstede norske pass og nasjonalt ID-kort vil bidra til en sikrere og mer effektiv ID-avklaring i politiets arbeid.

Delmål 3.5 Raskere retur

En regulert innvandring forutsetter at så få som mulig oppholder seg ulovlig i landet. Politiet skal returnere flest mulig personer uten lovlig opphold så raskt som mulig, samtidig skal politiet prioritere de riktige returene for å sikre effektiv ressursutnyttelse,

⁶ Dublin er unntatt.

god måloppnåelse og gode samfunnseffekter. Politiet skal gjennom returarbeidet søke å oppnå følgende samfunnseffekter:

- Kriminalitetsreduksjon
- Redusert antall nye asylsøkere uten beskyttelsesbehov
- Færrest mulig personer med ulovlig opphold i landet
- Reduserte samfunnsøkonomiske kostnader knyttet til personer med ulovlig opphold

Antall flyktninger og migranter som kom til Norge har vært betydelig lavere enn forventet i 2016. Sentrale årsaker har vært skjerpet grensekontroll i flere europeiske land, innstramninger i Norge og avtalen med Tyrkia. Denne utviklingen har resultert i et lavt asylsøkertall, slik at politiet har hatt mulighet til å bygge ned registreringsrestansene fra 2015, rette fokus mot en rask avklaring av identitet og oppstarten av relokiseringsarbeidet fra Hellas og Italia. Denne innsatsen vil også prioriteres i 2017.

Retur av personer uten lovlig opphold er et viktig satsingsområde. Med 8 078 tvangsreturer ble det nådd et rekordhøyt nivå i 2016. Selv om resultatkravet ikke ble oppfylt, er det likevel flere elementer i returarbeidet som peker i riktig retning. For det første ble innsatsen i politidistriktene styrket i løpet av høsten for å øke antall bort- og utvisninger. I denne gruppen er det mange straffede personer, og dermed bidrar returarbeid til kriminalitetsforebygging og -bekjempelse. Omdisponering av midler fra Politiets utlendingsenhet til politidistriktene har gitt gode resultater på den totale måloppnåelsen – dette vil også i 2017 være et viktig element i returarbeidet. For det andre ble det uttransportert nesten 2 700 personer i kategorien Asyl og Dublin, til tross for lave ankomsttall og krevende returforutsetninger. Dette gir signaleffekt og bidrar dermed til å forhindre flere ankomster av personer uten reelt beskyttelsesbehov. For det tredje har samarbeidet mellom politiet og utlendingsforvaltningen blitt intensivert, både med tanke på tilbakekall av tillatelser som ble gitt på falske premisser og gjennom planarbeid, evalueringer og rask saksbehandling i enkelte prioriterte saker.

I løpet av 2016 er det også blitt tydelig at innsatsen på grensekontrollen må styrkes. Politiet vil ha dette som et viktig arbeidsfelt fremover, både med hensyn til en kvalitet og kapasitet, men også i lys av teknologisk utvikling og europeisk samarbeid.

Oppsummering av måloppnåelse

Med 8 078 tvangsreturer ble det nådd et rekordhøyt nivå i 2016. Selv om resultatkravet på 9 000 returer ikke ble oppfylt, er det likevel flere elementer i returarbeidet som peker i riktig retning. Innsatsen i politidistriktene er blitt styrket i løpet av høsten for å øke antall bort- og utvisninger. Det antas at denne styrkingen har gitt betydelige samfunnseffekter gjennom at denne gruppen inkluderer mange straffede personer, og dermed bidrar uttransporteringen til at kriminalitet forebygges og bekjempes.

SAMFUNNSSIKKERHET OG BEREDSKAPsområdet

Delmål 3.6 Redusere sårbarheten i samfunnet

Politiet er en sentral aktør i arbeidet med å ivareta samfunnets og enkeltmenneskets trygghet og sikkerhet. Politiet bidrar gjennom å forebygge, avdekke og stanse kriminalitet, ved å være i beredskap og håndtere hendelser, og ved å bidra til en gjenoppretting av normalt tilstand. Dette arbeidet skal samlet sett bidra til at publikums tillit til politiet styrkes og at publikum opplever at politiet er tilgjengelig med hjelp når det trengs.

Riksrevisjonen gjennomførte i 2015 og 2016 en etterlevelsesrevisjon av *Instruks om sikring og*

beskyttelse av objekter ved bruk av sikringsstyrker fra Forsvaret og politiet i fred, krise og krig, samt om sikring av Forsvarets og politiets egne objekter.⁷ På denne bakgrunn utga Riksrevisjonen i oktober 2016 en rapport som fremsatte kritikk på områdene som ble revidert. For å følge opp kritikken, har politidistriktene høsten 2016 gjort et større arbeid knyttet til kartlegging, utpeking og planlegging av objekter som utgjør kritisk infrastruktur. I dette arbeidet har politiet samarbeidet med Forsvaret om hvilke objekter politiet ønsker bistand fra Forsvaret til å sikre. Samlet sett vil dette kunne bidra til å bedre samfunnets beredskap og krisehåndtering ved for eksempel terror og andre trusselsituasjoner, ved å ha lagt planer på forhånd for å sikre viktige objekter slik at de kan opprettholde sin virksomhet og funksjonalitet i kritiske situasjoner. Arbeidet er ikke ferdigstilt, og vil fortsette utover 2017. Rutiner for årlig oppdatering av planverk vil bli utarbeidet sammen med Forsvaret.

Justis- og beredskapsdepartementet stiller krav om at risiko- og sårbarhetsanalyser (ROS-analyser) skal ligge til grunn for alt arbeid innen samfunnssikkerhetsområdet. Politiet har fram til nå ikke hatt en enhetlig måte å gjennomføre ROS-analyser på, hvilket har ført til varierende kvalitet på analysene, samt utfordringer med å gjøre samlede vurderinger av flere analyser. Politidirektoratet har derfor i 2016 utarbeidet et felles metodeverktøy som skal gjøre det enklere og mindre ressurskrevende å få oversikt over og kunnskap om egne verdier, risikoer og sårbarheter. Denne kunnskapen kan politidistriktene anvende for å utvikle gode beredskapsplaner og andre tiltak for å redusere risikoen i eget distrikt.

Politiets responstid

Responstiden er tiden det tar fra politiet mottar melding om en hendelse til første politienhet er på stedet. 2016 var andre året der det ble målt og stilt krav til politiets responstid ved hendelser der liv er direkte truet eller der det av andre årsaker er behov for umiddelbar innsats fra politiet.⁸ I 2016 utgjorde slike hendelser 15 123 oppdrag, som utgjør 2,8 prosent av det totale antallet (539 199) politioppdrag. Av disse 15 123 oppdragene var det målt responstid i 10 656 oppdrag. Resultatene for 2016 viser at 11 politidistrikt innfrir alle krav, mens ett distrikt delvis innfrir kravene. De negative avvikene var under ett minutt. Resultatene viser at samlet sett, og på nasjonalt nivå, er responstiden uendret eller svakt redusert fra 2015 til 2016. Reduksjonen er tydeligst i den minste tettsteds-kategorien, se tabell 3.2.

Tabell 3.2 Politiets responstider for 2015 og 2016 fordelt på tettsteds-kategori¹

Responstid per tettsteds-kategori		Øvrige områder og under 2 000			2 000-19 999			20 000 og over		
		2015	2016	Differanse 15/16	2015	2016	Differanse 15/16	2015	2016	Differanse 15/16
Nasjonalt	N	3 481	3 340	-141	2 073	1 747	-326	6 557	5 571	-986
	Median	17,3	15,6	-1,8	10,7	10,2	-0,5	7,2	7,0	-0,2
	80%	33,2	29,4	-3,9	19,3	19,1	-0,3	11,7	10,8	-0,9

¹N=antall akutte oppdrag med målt responstid

Det har ikke vært mulig å fastsette hva som har medført en endring i resultatene fra 2015. Politidistriktene har gjennomført tiltak knyttet til flåtestyring, arbeidsrutiner og -prosesser, men det er usikkert i hvilken grad dette har påvirket resultatet. Politidirektoratet følger utviklingen nøye, og responstiden for 2017 skal ligge på samme nivå som resultatene for 2016.

⁷ Et objekt kan for eksempel være eiendom, område, bygning, anlegg, transportmiddel eller materiell.

⁸ Det stilles krav til oppdrag som har hatt prioritet "Alarm" og/eller "Prioritet 1" fra et oppdrag er opprettet til første patrulje er fremme på stedet. Det innebærer at det ikke vil bli stilt krav til oppdrag som har hatt en lavere prioritet innledningsvis, eller vise versa. En slik initial vurdering er ikke en endelig vurdering av hvorvidt hendelsen faktisk var en nødsituasjon. Et nødskrik som ved mottak oppfattes som en nødsituasjon, kan vise seg ved ankomst å være langt mindre alvorlig og akutt. Det kan derfor være at oppdrag som inngår i gruppen objektivt sett ikke har hastet.

Politiets helikoptertjeneste opererer i dag to eldre helikopter innenfor sitt oppdrag og ansvarsområde. Det er økt teknisk vedlikehold, men antall oppdrag og flytid har vært opprettholdt i 2016. For å øke teknisk robusthet og styrke samlet kapasitet i dagens oppdrag har Politidirektoratet framlagt et forslag for Justis- og beredskapsdepartementet om nye helikopter for politiet. Disse helikoptrene skal også ivareta transportbehovet for politiet, i første rekke for de Nasjonale beredskapsressursene. Det er besluttet å anskaffe to helikoptre, med opsjon på et tredje. Anskaffelsesprosessen er iverksatt og konkurransegrunnlaget er gitt til to prekvalifiserte tilbydere. Videre er det i 2016 etablert en avtale med Kystverket om bruk av deres Los-helikoptre i Bergen og Hammerfest.

For å sikre at alle kan komme i kontakt med politiet ved akutte hendelser, er det besluttet å innføre nødtekst på politiets operasjonssentraler. Nødtekst er foreløpig et pilotprosjekt hvor nødetatene skal tilby personer med tale- eller hørselsvansker mulighet til å kommunisere med nødmeldingstjenestene via tekstmelding i en nødsituasjon. Tekstmelding til 112 sidestilles med ordinære nødansrop til 112. Nødtekst ble test-implementert i Nordland politidistrikt i desember 2016, og det er planlagt at dette skal tilbys befolkningen fra mars 2017.

Sikre politiets funksjoner og tjenester

Ettersom politiet har en sentral rolle i å ivareta samfunnets sikkerhet, er det avgjørende at politiets viktigste funksjoner og tjenester opprettholdes, også under eventuelle påkjenninger. Politiet skal til enhver tid være i stand til å rykke ut ved hendelser der liv, helse og eiendeler er umiddelbart truet.

Politiets IKT-løsninger skal være tilgjengelig 24/7/365 for å sikre politiets arbeid i et krise- og samfunnssikkerhetsperspektiv, i tillegg til at de må beskyttes på tilfredsstillende måte i henhold til lovverk og andre krav. I 2016 har Politidirektoratet prioritert arbeidet med IKT-sikkerhet og sikring av politiets operasjonssentraler som er under utbygging i forbindelse med etablering av nye politidistrikter. Alle kritiske samfunnsfunksjoner er avhengig av at politiets operasjonssentraler er operative og fungerer i forbindelse med alvorlige og akutte uønskede hendelser.

Det er videre gjennomført flere tiltak for å sikre IKT-driften. Blant annet er det etablert et døgnbemannet senter for overvåking og support av politiets kritiske IKT-tjenester hos Politiets fellestjenester (PIT). Dette var fullt operativt fra årsskiftet 2016/2017. Senteret sikrer at politiets IKT-drift overvåkes døgkontinuerlig, og at det ved feilsituasjoner og driftsuregelmessigheter kan iverksettes tiltak raskere enn tidligere. Senteret bidrar også til raskere identifisering og håndtering av driftsproblemer. Det er også etablert døgkontinuerlig brukerstøtte for å håndtere brukerhenvendelser.

Digitalisering av politiets oppgaveløsning krever en omfattende modernisering av infrastruktur og løsninger. Politidirektoratet har ikke hatt ressurser til å sikre forsvarlig drift og forvaltning, og til å gjennomføre nødvendige sikkerhetstiltak i IKT-infrastrukturen uten tilleggsbevilgninger. Risiko- og sårbarhetsanalyser av IKT-infrastrukturen vurderer risiko fremdeles som høy, men noe lavere enn i 2015. For å kunne digitalisere politiet kreves fortsatt langsiktig politisk prioritering og reell satsing over flere år.

Det har også i 2016 vært alvorlige IKT-hendelser som har hatt betydelige konsekvenser for politiets tjenesteproduksjon. De kritiske hendelsene har vært knyttet til feilsituasjoner i basis infrastruktur, hovedsakelig strøm og nettverk, og straffesakssystemet BL. Hendelsene synliggjør kompleksiteten i politiets IKT-tjenester, og behovet for videre satsing på helt nødvendige investeringer og forbedringer på IKT-området.

Oppsummering av måloppnåelse

For å bidra til å redusere sårbarheten i samfunnet har politiet i 2016 blant annet arbeidet for å styrke politiets innsatsevne og sikre at samfunnskritiske funksjoner og tjenester opprettholdes, også under eventuelle påkjenninger fra uønskede hendelser.

Delmål 3.7 Kunnskapsbasert forebygging

Politiet skal innhente kunnskap og bidra til kunnskapsutvikling innenfor samfunnssikkerhets- og beredskapsområdet. Dette, med sikte på egen forebyggingsvirksomhet og bidra til å dekke andre innsatsaktørers behov for kunnskapsgrunnlag til forebyggende strategier og tiltak. For å styrke det kunnskapsbaserte forebyggende arbeidet må politiet arbeide systematisk med etterretning for å innhente, strukturere, analysere, anvende og formidle kunnskap av betydning for forebygging.

Politiet har gode resultater i arbeidet med å forebygge alvorlige hendelser i skolen. Det jobbes godt både forebyggende og med beredskapsplaner. Se forøvrig de andre innspillene om forebygging undermål delmål 3.2 Styrke forebyggingen av kriminalitet.

Radikalisering og voldelig ekstremisme

I bachelorutdanningen ved Politihøgskolen er det økt fokus på radikalisering og voldelig ekstremisme, både i undervisningen i forebyggende politiarbeid og i det nye temaet digitalt politiarbeid. Forebyggingsperspektivet skal fremover styrkes gjennomgående i både grunn- og videreutdanningene, inkludert i ledelsesutdanningene. På videreutdanningsnivå vil radikalisering inngå som ett av flere tema innenfor bekjempelse og forebygging av organisert kriminalitet, kriminalitetsforebyggende politiarbeid, kulturforståelse og mangfold, samt konflikthåndtering i et flerkulturelt samfunn.

Radikaliseringskontaktene i politidistriktene fungerer som forebyggingskontakt og koordinator ved bekymring om radikalisering og voldelig ekstremisme. De gir råd og videreformidler henvendelser til rette instans. Politidirektoratet samarbeider med PST om opplæring av radikaliseringskontaktene. Det ble i 2016 gjennomført to samlinger for radikaliseringskontaktene. Ordningen med egne radikaliseringskontakter i politidistriktene vil videreføres i forbindelse med nærpolitireformen, hvor alle 12 politidistrikt i fremtiden skal ha en radikaliseringskontakt i 100 prosent stilling. Radikaliseringskontaktene melder om at antall bekymringsmeldinger har gått noe ned siste år, men at kvaliteten på bekymringsmeldingene har økt. Dette forklares med et sterkere fokus på radikalisering og voldelig ekstremisme fra kommunenes side. For utvikling i de ekstreme miljøene for øvrig vises det til [PSTs trusselvurdering](#). Tipstjenesten tips.kripos.no og [Politiets nettpatrulje](#) er del av verktøyene Kripos benytter for å øke sin tilstedeværelse på internett og gir verdifull informasjon.

Forebygge og bekjempe grensekryssende kriminalitet og terror

Den alvorlige kriminaliteten er i større grad enn tidligere organisert, grenseoverskridende og profesjonalsert. I tillegg påvirkes trusselbildet av internasjonale forhold

En teknisk løsning for forhåndskontroll av passasjerdata fly (API og PNR) er under utvikling. Målet er å levere arbeidsverktøy og arbeidsprosesser som støtter opp under politiets samfunnsoppdrag om "å forebygge og bekjempe kriminalitet og skape trygghet for befolkningen". Verktøyet vil effektivisere kontrollarbeidet på grensen og sikre en mer målrettet kontroll i 2.linje. Når nasjonalt regelverk for PNR er på plass vil løsningen muliggjøre identifisering av ukjente risikopassasjerer basert på profilering. Dette gir politiet og PST tilgang til etterretningsinformasjon som kan brukes til å forebygge og bekjempe kriminalitet og terrorisme. Prosjektet er under etablering. I mars 2016 ble pilotprosjektet "Listesøk passasjerfly" levert.

Målsettingen er å få tilgang til informasjon om passasjerer på fly for å vinne erfaring med arbeidet for en endelig løsning, og for å møte kravet til USA om API-løsning før utgangen av 2016.

Forebyggende trafikksikkerhetsarbeid

Antall drepte eller hardt skadde i vegtrafikken var i 2015 på et historisk lavt nivå. I 2016 var det en liten økning i antall drepte, men Norge har fortsatt lave tall på drepte og hardt skadde i trafikken i forhold til resten av Europa sett i forhold til folketallet. I 2016 ble 135 mennesker drept i trafikken, mot 117 i 2015. Politiets bidrag til disse resultatene er blant annet at det ble gjennomført 10 kontrolluker hvorav 8 var samkjørt med TISPOL (European Traffic Police Network). Det ble til sammen kontrollert 1,3 mill. førere og reagert skriftlig på i overkant av 170.000 av disse. I tillegg ble det kontrollert over 190 mill. kjøretøypasseringer ved ATK (automatisk trafikkontroll)-punkter eller -strekninger. Her var overtredelsesprosenten i gjennomsnitt 0,08 prosent.

Politiets innbyggerundersøkelse viser at følelsen av trygghet er stor i den norske befolkningen. Hele 94 prosent føler seg trygge der de bor og ferdes, mens kun to prosent har følelsen av å være utrygge. Trafikkulykker er det området som flest frykter å bli utsatt for, 32 prosent av innbyggerne er bekymret for å bli utsatt for trafikkfarlige hendelser. Samtidig viser undersøkelsen at innbyggerne også har størst tiltro til politiets evne til å håndtere nettopp trafikkfarlige hendelser. To av tre sier de mener politiet håndterer disse situasjonene på en god måte.

Oppsummering av måloppnåelse

Målsettingen om kunnskapsbasert forebygging krever at politiet arbeider systematisk og kunnskapsbasert, i nært samvirke med andre relevante aktører. Ovennevnte tiltak har styrket politiets innsats innenfor målområdet, og innsatsen på de omtalte områdene kan sies å være vellykket med tanke på fravær og reduksjon av alvorlige hendelser. Politiets kriminalitetsforebyggende arbeid omtales også under delmål 3.2 – Styrke forebyggingen av kriminalitet.

Delmål 3.8 Styrke samhandling i beredskap og krisehåndtering

Når akutte uønskede hendelser inntreffer er det avgjørende at de aktørene som har et ansvar for å bidra til å redde liv, helse og eiendeler har felles situasjonsforståelse og er godt koordinert. For å bidra til dette har politiet, i samarbeid med brann- og redningstjenesten og helsetjenesten, utarbeidet en felles prosedyre for nødetatenes samvirke ved pågående livstruende vold, kjent som PLIVO. Innen juni 2016 hadde innsatspersonellet i politiet gjennomført opplæring i PLIVO-prosedyren sammen med innsatspersonell i brann- og redningsvesenet og helsevesenet. Til sammen hadde om lag 20 000 per. 1.6.2016 gjennomført e-læringsprogrammet, og ca. 10 000 av disse hadde gjennomført den praktiske delen av opplæringen. For å bli godkjent gjennomgikk mannskapene fra nødetatene et 7 timers kurs, bestående av 1 times e-læring og 6 timer praktisk øvelse. Til sammen gikk det med ca. 80 000 timer til grunnopplæringen i PLIVO prosedyren, i tillegg kommer undervisningstidene instruktørene gjennomførte. PLIVO trening er fra 2016 innført som et årlig tema i vedlikeholdsprogrammet for innsatspersonell kategori 3 og 4. Samtreningen mellom nødetatene har bidratt til å forsterke det lokale og regionale samarbeid mellom nødetatene, noe som gir en mer effektiv hendelseshåndtering. I tillegg har samarbeidet mellom direktoratene blitt styrket. Felles forståelse for hverandres roller og ansvar er blitt tydeligere. Et resultat av dette samarbeidet er at politiet har fått tilgang til transportressurser i helsesektoren, hvilket styrker beredskapen og bedrer ressursutnyttelsen mellom etater. Det er ikke registret PLIVO hendelser i 2016.

Politiets situasjonssenter (PSS) ble åpnet 4. januar 2016 av daværende Justis- og beredskapsminister Anders Anundsen. Senteret er døgnbemannet og forberedt på å ivareta Politidirektoratets samordnings- og koordineringsansvar i forbindelse med kriser og alvorlige

hendelser. I 2016 er det loggført 345 små og store hendelser ved senteret – i gjennomsnitt ca. én hver dag. Hendelser i 2016 har inkludert bombetrusler mot skoler, helikopterulykke ved Turøy, leirskred i Sørum og terrorhendelser flere steder i Europa. Erfaringene fra 2016 viser at PSS bidrar til økt informasjonsutveksling og samhandling på tvers av nivåer, myndigheter og sektorer.

Høsten 2016 ble det lansert en felles sambandsløsning med svensk politi. Politiet på begge sider av grensen kan på en enkel måte kommunisere med hverandre. Foreløpig er dette i en testperiode. Når løsningen er ferdig testet, vil dette kunne bidra til en mer effektiv oppdragsløsning i de grensenære områdene til Sverige.

I 2016 har det blitt gjennomført flere nasjonale og lokale øvelser hvor politiet har vært ansvarlig eller deltagende. Disse har hatt som mål å øve samhandling mellom ulike sektorer, myndigheter, sivile samvirkeaktører samt utenlandske myndigheter. Det ble i 2016 gjennomført en ny nasjonal IKT-øvelse. Videre ble det besluttet at det fra og med 2017 skal gjennomføres en ny årlig kontraterrorøvelse, Øvelse Nordlys, med deltagelse fra Forsvaret og politiet.

I september 2016 ble forslag til ny instruks for Forsvarets bistand til politiet overlevert til Justis og beredskapsministeren og Forsvarsministeren. Rapporten har vært på høring og Regjeringen vil utarbeide ny instruks på bakgrunn av dette arbeidet.

Oppsummering av måloppnåelse

Effektiv samhandling mellom politiet og andre beredskapsaktører er avgjørende for å ivareta samfunnets sikkerhet. Styrking av samhandling i beredskap og krisehåndtering er en kontinuerlig prosess som det arbeides med både i direktoratet og i politiet for øvrig.

PRIORITERT OMSTILLINGSARBEID I 2016

Investeringer og resultater i politiets utviklingsportefølje

Betydelig investeringer og leveranser er gjort fra porteføljen i 2016. Et viktig område er redusert risiko for sikkerhetsbrudd som kan forårsake utilgjengelighet av IKT-tjenester, lekkasje eller kompromittering av informasjon. Politiet har videre fått ny distriktstruktur, tilrettelagt for gevinster knyttet til anskaffelser, etablert interimorganisasjon for lønn og regnskap midlertidig i Oslo, samt påbegynt arbeidet med å heve kvaliteten innenfor etterforskningsområdet gjennom synlighet og integrert del av beredskapsplaner. Det er gjennomført piloter for politiarbeid på stedet, og etablert lokale prosjektgrupper og -planer for å støtte nasjonal innføring av nye arbeidsformer. I tillegg er det levert forbedret kommunikasjon og interessent-håndtering gjennom felles nasjonalt intranett, IKT-supportsenter med oppe-tid 365/24/7, og bedre ressursutnyttelse gjennom samling av IKT-ansatte til PIT. Det er også lagt til rette for ny, sentralisert løsning for kommunikasjonskontroll.

Det strategiske perspektivet og gevinstperspektivet er styrket i arbeidet med porteføljen gjennom å integrere gevinstarbeidet i virksomhetsstyringen. Det har vært økt fokus på resultater og leveranser, og en videreutvikling fra metodeutvikling til å trekke gevinstarbeidet ut i praksis.

Delmål 3.9 Gjennomføre nærpolitireformen

Nærpolitireformen handler om å sette politiet i stand til å løse sitt samfunnsoppdrag. Samfunnet endrer seg rundt oss, og kriminaliteten blir stadig mer komplisert. Politiet må utvikle seg for å kunne bekjempe dagens og morgendagens kriminalitet. Derfor må vi i politiet endre måten vi jobber på.

Fra politisk beslutning til planer og gjennomføring

Nærpolitireformen ble besluttet med bred politisk støtte i Stortinget og målene for reformen er ambisiøse. De politiske beslutningene inneholder en rekke krav og føringer som det har vært nødvendig å tolke og operasjonalisere. Reformarbeidet i 2016 har i stor grad vært preget av avklaringer av rammer og videreutvikling av mål. I Politidirektoratet har det vært lagt ned et omfattende arbeid i å utvikle helhetlige planer for reformarbeidet, herunder masterplan⁹, rammer og retningslinjer som gir føringer for etablering av nye politidistrikter, og planer for det lokale arbeidet. Tilrettelegging for at løsninger skal kunne tilpasses lokale behov har vært viktig i alle beslutninger.

Ny organisasjon i politidistriktene tar form

1. januar 2016 ble den nye distriktsstrukturen iverksatt under ledelse av 12 nyutnevnte politimestre. I løpet av året ble den nye overordnede organisasjonsstrukturen besluttet i 11 av 12 distrikt. Samtidig har planlegging og påbegynt gjennomføring av personalløp og etablering av nye operasjonssentraler stått sentralt i 2016, som ett av mange steg i retningen av målet om å bli et politi som leverer likere og bedre polititjenester. I dette ligger blant annet utarbeidelse og beskrivelse av 44 funksjoner som skal standardiseres på tvers av politidistriktene. En stor og viktig innsats er også blitt lagt ned i samhandling med kommunene i forberedelse til beslutning om lokal tjenestestedsstruktur. Politimestrenes tilrådning til ny struktur ble ferdigstilt og sendt til Politidirektoratet før årsslutt.

IKT i Prosjekt nye politidistrikt

I forbindelse med etableringen av de 12 nye politidistriktene har det vært nødvendig med omfattende tilpasninger av politiets IKT-systemer. I 2016 ble selve tilpasningsarbeidet av 84 IKT-systemer igangsatt og i stor grad gjennomført. Flere systemer ble ferdigstilt og iverksatt i distriktene i løpet av året. Per desember var IKT-tilpasningene ferdig utviklet og testet slik at de kan iverksettes i distriktene i 2017. Blant endringene som er klare til iverksettelse er: nasjonal løsning for straffesakssystemet BL, endringer for mer effektiv ressursutnyttelse gjennom tjenesteplanlegging, og nasjonal oversikt over kjøretøy i kartløsning. Tilpasninger er gjennomført som skaper et fundament for videre kvalitetsheving som bidrar til at videre organisasjonsendringer blir enklere å gjennomføre. Videre er rammeverk og prosess for iverksettelse av tilpasningene i distriktene etablert. Dette inkluderer verktøy og prosesser for å minimere risiko og sikre kvaliteten ved iverksettelse av endringene for operasjonssentralene. Prosjektet som har stått for gjennomføringen av endringene har bestått av medlemmer fra Politidirektoratet, Politiets IKT-tjeneste og distriktene, i tillegg til eksterne leverandører og samarbeidsparter som UDI, Statens Vegvesen og Forsvaret. Anslagsvis har mer enn 250 personer vært involvert i ulike oppgaver i prosjektet i løpet av året, og mer enn 130 000 timer er levert fra Politiets IKT-tjeneste med leverandører.

⁹ Masterplan for nærpolitireformen som omfatter tiltakene som skal gjennomføres for å realisere reformens målsettinger. Planen er ledelsens verktøy som skal sikre en helhetlig og effektiv styring og kvalitetssikring av prosjekter og tiltak underlagt reformarbeidet, slik at målsettinger nås.

Skape fundament for bedre kvalitet på polititjenesten og effektiv bruk av ressursene

Flere aktiviteter i reformens første fase har vært rettet mot god bruk av ressurser på tvers av fagmiljøer, enheter og nivåer for å styrke kvalitet og effektivitet i polititjenestene og i administrative funksjoner. I 2016 har det blant annet blitt etablert større distrikter og arbeidet med å etablere funksjonelle driftsenheter, og en enhetlig organisasjonsstruktur på tvers av distrikter har startet. Operasjonssentralene er også planlagt med mer enhetlige arbeidsprosesser og mulighet for felles ressursutnyttelse. Samtidig er det blitt lagt til rette for samhandling mellom funksjoner som patrulje, etterforskning og påtale. Administrative funksjoner, som lønn, regnskap, eiendom og anskaffelser, er blitt samlet, og helhetlig styring og organisering av IKT er iverksatt.

Styrke ledelse og kultur for samhandling

Politiet jobber systematisk med å videreutvikle og styrke ledelse gjennom hele reformperioden som en integrert del av endrede arbeidsprosesser. Gjennom måten vi organiserer, styrer og leder reformarbeidet ønsker vi å fremme åpenhet, trygghet og kultur for læring og endring. Det har blant annet blitt igangsatt aktiviteter rettet mot endringsledelse og lederutvikling, kjønnsbalanse og mangfold, samt medarbeiderskap og godt ytringsklima. Det er også blitt igangsatt aktiviteter knyttet til kommunikasjon, dialog og samhandling i reform- og endringsarbeidet. For en nærmere omtale av iverksatte aktiviteter som skal fremme en bedre ledelseskultur, vises det til delmål 3.10, Bedre ledelse og styrket ledelseskultur.

Aktiviteter knyttet til medbestemmelse i 2016

Med en så omfattende omstillingsprosess som nærpolitireformen innebærer, er det både ekstra krevende, men også helt nødvendig å sikre god medbestemmelse og medvirkning. Det er høy ledelsesforankring rundt endringsprosessene som følger av reformen, og mye oppmerksomhet rettes mot å gjennomføre gode personalløp og ha løpende dialog med fagorganisasjonene. Med omorganiseringen fra 27 til 12 distrikter, har 2016 vært et år med stor aktivitet knyttet til medbestemmelse. Medbestemmelse i saker som angår etaten som helhet ivaretas i sentralt IDF-møte. Dette er et samhandlingsmøte på nasjonalt nivå mellom arbeidsgiver, etatens fagforeninger og hovedverneombudet. I 2016 ble det gjennomført dobbelt så mange IDF-møter enn i et normalår, med hele 24 møter. Totalt ble 54 informasjonssaker og 64 drøftingssaker behandlet. Utover møter i sentralt IDF, har det vært avholdt separate forhandlingsmøter vedrørende overordnet organisasjonsmodell for etaten, ny organisasjonsmodell for Oslo politidistrikt, ny tilpasningsavtale og nytt personalreglement. Politidirektoratet og fagorganisasjonene møtes også på andre arenaer, herunder ved kvartalsvise møter med hovedarbeidsmiljøutvalget (HAMU). Totalt gir dette mange parallelle kontaktpunkter for å sikre samhandling, medbestemmelse og medinnflytelse.

Politiets strategiske utviklingsportefølje

Politiet er inne i den mest omfattende endringen i etatens historie, og reformarbeidet gir et ekstraordinært utviklingsbehov i tillegg til en allerede omfattende portefølje. Den strategiske utviklingsporteføljen består av endringsinitiativer som bidrar til å oppnå strategiske mål og prioriteringer. Utviklingsporteføljen ble vesentlig styrket i 2016 og aktivitetsnivået var høyt gjennom hele året både i lokale og sentrale prosjekter. Leveransene i 2016 kan overordnet sorteres i tre spor. Det første omhandler strukturendringer knyttet til ny organisering og endringer i lokalisering som er nødvendig for å levere kvalitetselementene i reformen. Til dette inngikk blant annet tilrettelegging for beslutninger og gjennomføring av strukturendringer i alle politidistrikter. Det andre sporet omhandler styrking av kritisk infrastruktur i politiet, blant annet for å redusere risiko for sikkerhetsbrudd.

Følgende effekter fremheves:

- Økt IKT-sikkerhet og økt driftsstabilitet.
- Tilgang til teknisk support 24/7 gjennom senter for overvåkning og support.
- Nytt datasenter som har bidratt til styrket informasjonssikkerhet

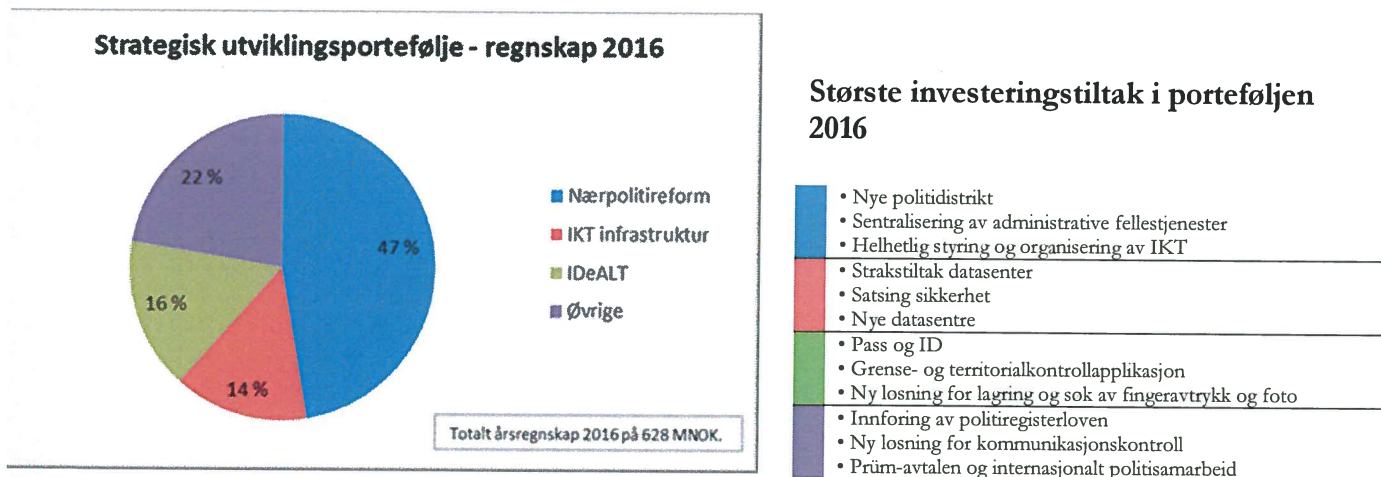
I sum har tiltakene har ført til redusert sårbarhet, og økt tilgjengelighet, stabilitet og kapasitet. Det er likevel behov for ytterligere tiltak for å sikre tilfredsstillende infrastruktur. Det siste sporet omhandlet påbegynt modernisering av utvalgte områder for å heve kvaliteten til politiets oppgaveløsning. Her fremheves:

- Utviklet ny grense og territorialkontroll-applikasjon
- Utviklet IT-løsning for lagring og søk av fingeravtrykk og foto,
- Innført ny løsning for provisoriske pass i Oslo og Bergen
- Innført sertifikatsystem for ID og kontroll og nytt intranett for hele politietaten er tatt i bruk.

Utviklingsarbeidet har også vært preget av forberedelser for å sette nye distrikt og operasjonssentraler i drift. Ved utgangen av 2016 var arbeidet i rute med Agder Politidistrikt som første driftssetting 2. januar 2017. Det ble også utarbeidet en gevinstrealiseringsplan og gevinststrategi i 2016, som skal synliggjøre gevinstpotensialet til nærpoltireformen.

Samlet regnskap for utviklingsporteføljen var på 628 mill. kroner, en økning på 29 prosent fra 2015. Nærpoltireformen, IKT infrastruktur og applikasjoner og tiltak for å styrke ID-forvaltning utgjorde til sammen 78 prosent av kostnadene.

Figur 3.1. Strategisk utviklingsportefølje. Oversikt over største poster i 2016

Politiets digitaliseringsstrategi

Teknologien har gitt oss muligheter vi ikke trodde var mulig for få år siden. Men den gir også samfunnet nye sårbarheter. Den teknologiske utviklingen endrer hvordan vi lever, arbeider og forholder oss til hverandre. Den endrer folks forventninger til hvordan de kan løse sine behov. Det endrer hvordan virksomheter kan yte tjenester og løse sine oppgaver. Og den endrer kriminaliteten. Kriminaliteten og trusselbildet blir mer komplekst, dynamisk og global. Derfor må politiet også endre seg.

Politiet utnytter ikke mulighetene som ligger i moderne teknologi på en god nok måte. Etaten har et stort etterslep på IKT-området, samtidig som kriminaliteten er innovativ, tilpasningsdyktig og tidlig tar i bruk nye løsninger. Digital utvikling blir både et verktøy og en arena for tradisjonell kriminalitet, samtidig som det skaper nye kriminalitetsformer. Når kriminaliteten endrer seg, må politiet også endre sin kompetanse. Manglende digitalisering hemmer politiets oppgaveløsning i dag, og vil gjøre det i enda større grad i morgen. Politiet trenger derfor nye og bedre arbeidsverktøy for å jobbe smartere og mer effektivt.

Politidirektoratet etablerte i 2016 en digitaliseringsstrategi for etaten. Digitaliseringsstrategien er veikartet som viser hvordan politiet må utvikle seg for å løse sitt samfunnsoppdrag best mulig i den digitale tidsalderen. Strategien skal gi både innbyggere, politiets medarbeidere og samarbeidspartnere et tydelig bilde av hvilke ambisjoner og mål politiet har for digitaliseringen, samt hvilke grep vi vil ta for å nå målene. På flere områder er vi allerede godt i gang.

Digitalisering skal bidra til at politiet er:

- Tilstede der innbyggerne og kriminaliteten befinner seg, både fysisk og digitalt
- Kunnskapsbasert for å sikre høy kvalitet og effektivitet i oppgaveløsning
- Tilpasningsdyktig for å endre seg i takt med kriminalitetsutviklingen og samfunnets behov.

Oppsummering av måloppnåelse

Reformaktivitetene i 2016 ble gjennomført i henhold til plan. Aktivitetene i 2016 har først og fremst handlet om å etablere fundamentet for reformen, med fokus på struktur og organisering. I de neste fasene vil den nye strukturen bli fylt med nye arbeidsformer som vil gi reformen et innhold og kvalitetsløft.

Delmål 3.10 Bedre ledelse og styrket ledelseskultur

I løpet av de neste årene skal politiet gjennomføre nærpelitireformen. Dette arbeidet krever motiverte ledere som forstår oppdraget og de virkemidlene som kan og må tas i bruk for å nå målene. Et av effektmålene i nærpelitireformen er å "skape bedre resultater i en kultur preget av åpenhet og tillit gjennom god ledelse og aktivt medarbeiderskap". Kultur er enkelt definert som "måten vi gjør ting på hos oss". En god organisasjonskultur må jobbes frem i fellesskap gjennom målrettede og resultatorienterte tiltak, der blant annet utvikling av god ledelse har stor betydning. Kulturen påvirkes i tillegg av organisering, og av strukturer for styring og oppfølging av den enkelte medarbeider. Ledere i politiet skal kjennetegnes ved å være trygge, sette tydelig retning for utvikling og endring, skape resultater i samhandling med andre, og motivere og utvikle medarbeiderne. Politiets felles verdigrunnlag er nedfelt i medarbeiderplattformen, og skal ligge til grunn for utøvelse av ledelse på alle nivåer i politiet.

En rekke tiltak som skal bidra til å styrke etatens kultur og ledelse ble enten igangsatt eller videreutviklet i 2016. Dette omfatter blant annet etablering av den nasjonale ledergruppen (NLG) som består av Politidirektoratets ledergruppe, de 12 politimestrene og ledere av særorganene. NLG har nå fungert i ett år og er premissgiveren for et strategisk og fremtidsrettet politi, som skal sikre at politiets samlede ressurser utnyttes på best mulig måte. Arbeidet med å etablere og utvikle nye ledergrupper i politidistriktene ble startet opp i 2016, gjennom utnevning av politimestre og visepolitimestre basert på nyutviklede krav til lederkompetanser. For å lykkes med reformarbeidet er det en forutsetning at samarbeidet i ledergruppene fungerer godt, og at samarbeidet med lokal prosjektleder for reformarbeidet er tett. For å støtte dette, får hver toppledergruppe i distriktene skreddersydd coaching i etableringsfasen.

Ledelse må fungere godt i alle ledd, både for å få organisasjonen som helhet til å fungere, og for å istandsette førstelinja til å levere best mulig polititjenester til befolkningen. Derfor er det igangsatt piloter for å utvikle og trene politioperative førstelinjeledere i politidistriktene med fokus på opplæring i basiskompetanse innen ledelse, og trening av konkrete lederferdigheter. Programmet skal være praksisnært ved at utviklingsløpet kobles til praktiske oppgaver og utfordringer i ledernes hverdag. I 2016 ble piloter i Sør-Vest og Troms politidistrikt startet opp. Programmet skal videreutvikles og rulles ut i de øvrige distriktene i 2017/2018. Et ytterligere tiltak for å understøtte god ledelse og ledelseskultur, er mentoringprogrammet som tilbys ledere og ledertalenter i politidistriktene. En viktig målsetting med dette er å øke andelen kvinner i politilederstillinger. Nedtegnelse av politiets tilnærming til endringsledelse ble også påbegynt i 2016, med mål om å skape en lik og god praksis for hvordan vi jobber med endring og innføring.

Kompetanse og utvikling

I fremtiden skal politiet jobbe mer standardisert basert på beste praksis. Publikum skal oppleve at politiet utfører sine tjenester på en tilnærmet lik måte, og med like høy kvalitet, uavhengig av hvor de henvender seg. For å nå dette målet er det viktig å ha et godt fundament og rammeverk i form av retningslinjer, rutiner, regelverk og avtaler som legger grunnlaget for godt politiarbeid på alle nivå. Som ledd i dette arbeidet er det i 2016 blant annet utarbeidet nye varslingsrutiner, ny rekrutteringsveileder, ny handlingsplan for kjønnsbalanse i lederstillinger og arbeidet med å utvikle nye etiske retningslinjer startet opp. Våren 2017 vil dette rammeverket av rutiner og planer følges opp gjennom et opplæringsløp i de ulike politidistriktene.

Gode rekrutteringsprosesser danner grunnlaget for å bli en attraktiv arbeidsplass og sikre rett person i riktig stilling. Implementering av ny rekrutteringsveileder vil bidra til at politiet jobber systematisk for å sikre bredde i erfaring, kompetanse og kjønn i stillingene som lyses ut. I 2016 ble rammeverk og kompetansekrav for ledere på nivå 1 og 2 utviklet, og Politidirektoratet har i samarbeid med fagekspertene, tillitsvalgte, distrikt og særorgan laget en overordnet handlingsplan for å bedre kjønnsbalansen etaten som skal bidra til å nå en ambisiøs målsetting om 30 prosent kvinnelige ledere i politilederstillinger innen 2022, og 40 prosent innen 2027.

Et annet element i å utvikle og forbedre tjenesteutøvelsen, er å jobbe kunnskapsbasert. Dette innebærer å etablere en læringskultur som benytter forskningsbasert kunnskap og systematisk evaluerer eget arbeid. I nærpolitireformen synliggjøres en rekke tiltak som sammen skal bidra til et kunnskapsbasert politi gjennom kunnskapsbasert praksis. Innføring av metoder for helhetlig og systematisk læring og utvikling og utvikling av IT-løsninger for kunnskapsdeling og samhandling, er eksempler på dette. Arbeidet med å utvikle metode og rammeverk for kunnskapsbasert praksis ble påbegynt i 2016, og vil videreutvikles i 2017.

For å utvikle politietatens medarbeidere, er det viktig at utdanningsløpene og opplæringstilbudene speiler behovet befolkningen har, politiets tjenesteportefølje og politiets rolle i samfunnet. Politihøgskolen har blant annet satt søkelys på å øke antall studenter fra prioriterte målgrupper, med særlig fokus på studenter med minoritetsbakgrunn. Dette skal gjøres gjennom utarbeidelse av en strategi som skal foreslå en rekke tiltak på området. Politihøgskolen har i 2016 også revidert sitt tilbud innen lederutdanninger, og vil rulle ut ny modell for disse studietilbudene i 2017. En rammeavtale for utvikling av en fellesnordisk master i ledelse ble inngått i 2016, med forventet oppstart i 2018. I tillegg ble arbeidet med å utarbeide en studieplan for utdanning av ansatte i politiet med begrenset politimyndighet, og ansatte uten polisiær utdanning påbegynt. Ovennevnte tiltak innebærer en styrket innsats og koordinert tilnærming til kvalitative og strukturelle forbedringer i politiet. Tiltakene legger grunnlaget for at politiet skal være en attraktiv arbeidsplass som leverer gode resultater gjennom kontinuerlig arbeid med ledelse, styring, medarbeiderskap og utvikling av dyktige medarbeidere.

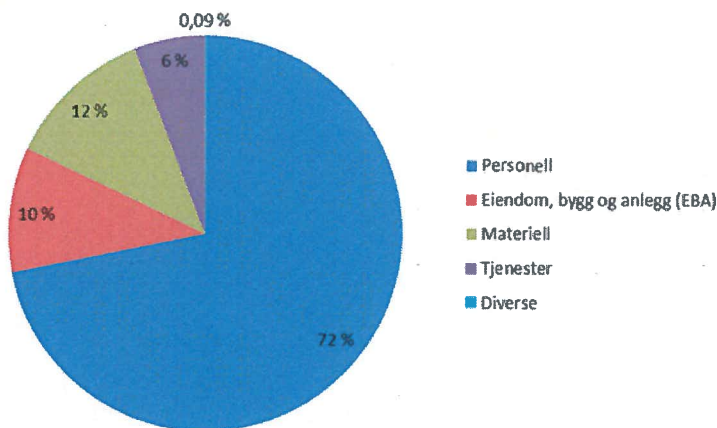
3.1 RESSURSBRUK

I dette delkapitlet gjennomgås noen hovedtrekk for ressursbruken i politiet. Utviklingen i driftsutgiftene blir nærmere diskutert i Politiets ressursanalyse 2016.¹⁰

Driftsutgifter

I 2016 var driftsutgiftene på 15,3 mrd. kroner. Kostnader til personell er den største utgiftsposten for politiet, se figur 3.2. Om lag 72 prosent er knyttet til dette. Utgiftene til eiendom, bygg og anlegg står for om lag 10 prosent av utgiftene. Innkjøp av materiell står for om lag 12 prosent av driftsutgiftene. De største utgiftspostene innenfor materiell er relatert til innkjøp av og driftsutgifter til biler, samt IKT. Det ble i 2016 kjøpt utrykningskjøretøy for rundt 100 mill. kroner. I 2015 ble det til sammenligning kjøpt utrykningskjøretøy for ca. 160 mill. kroner. Bilparken i politiet er gjennomgående gammel. Flere politidistrikter varslet i styringsdialogen at investeringene i biler ble lavere enn planlagt som følge av stramme budsjetter. Innen IKT er de største utgiftspostene sambandsutstyr og nødnett, og leie av datasystemer og lisenser.

Figur 3.2 Driftsutgifter i politiet fordelt på utgiftsgrupper. Prosent. 2016

Kilde: Politidirektoratet

Politidistriktenes kortsiktige handlingsrom

Utgifter til lønn, inklusiv arbeidsgiveravgift, og husleie utgjør en stor andel av driftsutgiftene i politidistriktene. Utgifter til stillinger og lokalleie er bundne utgifter på kort sikt. I gjennomsnitt brukte politidistriktene ca. 90 prosent av driftsutgiftene til disse to utgiftsgruppene i 2016. Det er til dels betydelige forskjeller i størrelsen på politidistriktenes handlingsrom. Andelen driftsutgifter som går til lønn og husleie varierer mellom 86-92 prosent. Det er også en rekke andre utgifter som kan oppfattes som relativt bundne for politidistriktene. Det gjelder for eksempel kostnader knyttet til straffesaker. Det gjenværende mulighetsrommet til investeringer er av en begrenset størrelse.

Arbeidsplanlegging

Personell utgjør den største utgiftsposten, og store gevinster kan uthentes ved optimalisert arbeidsplanlegging. De senere årene har Politidirektoratet økt fokuset på å utnytte mulighetene i bedre arbeidsplanlegging, slik at underliggende enheter skal kunne redusere bruk av overtid og unntak fra ATB. En ny ATB ble ferdigforhandlet med fagforeningene i desember 2015, som la rammene for bedre ressursbruk gjennom særskilte bestemmelser for oppfølging av avtalen og overtidbruk. I 2016 har det blitt gjennomført opplæring i den nye avtalen, som ser ut til å ha hatt god effekt på spesielt reduksjon i unntaksbruk. Fra 2011 til og med 2016 er antall unntak fra ATB

¹⁰ Planlegges publisert våren 2016.

per år redusert fra om lag 42 000 til 28 000, noe som gir en kostnadsreduksjon på om lag 14 mill. kroner. Overtidsbruken for hele politietaten er fra 2014 redusert med omlag 16 000 timer, noe som tilsvarer en reduksjon på ca. 7,2 mill. kroner. Samtidig ser en at Politiets utlendingsenhet i samme periode har økt sitt overtidsforbruk med 30 000 timer, primært knyttet til uttransport. Politidistriktene Asker og Bærum, Romerike og Vestoppland har hatt svært god utvikling, med stor nedgang i uttak og overtid. Totalt har disse tre distrikter redusert sine kostnader med om lag 8,3 mill. kroner.

4. STYRING OG KONTROLL I VIRKSOMHETEN

4.1 Overordnet omtale

Mål- og resultatstyring er det grunnleggende styringsprinsippet i politiet i henhold til kravene i økonomireglementet. Mål, krav og føringer formidles til politidistrikt og særorgan gjennom plan- og rammeskriv og disponeringsskriv. Resultater rapporteres og følges opp i styringsdialogen og gjennom Politiets styringsverktøy (PSV), per tertial og ved årsrapportering. Fastsetting av mål gjennomgås i drøftingsmøtene med Politidirektoratet. Risikovurderinger med tiltak for de ulike mål registreres i PSV og rapporteres. Måloppnåelse vurderes hvert tertial. Politidirektoratet gjennomfører internt egne risikovurderinger med utgangspunkt i krav fra tildelingsbrevet. Risikovurderingene og oppfølgingen av disse drøftes og håndteres hvert tertial.

4.2 Risikostyring og internkontroll

I henhold til økonomireglementet skal internkontrollen være en integrert del av plan-, gjennomførings-, oppfølgings- og rapporteringsprosessene i en virksomhet. Internkontrollen skal være dokumenterbar og gi rimelig sikkerhet for måloppnåelse innen følgende områder:

- Målrettet og effektiv drift (driftsrelaterte målsettinger)
- Pålitelig rapportering (rapporteringsrelaterte målsettinger)
- Overholdelse av lover og regler (etterlevelserelevante målsettinger)

Politidirektøren har, etter Hovedinstruksen for Politidirektoratet, ansvar for at styringssystemet er hensiktsmessig, tilstrekkelig og virker effektivt slik at politiet skal nå sine mål. For å sikre overholdelse av kravene i økonomireglementet har Politidirektoratet utdypet og konkretisert kravene til underliggende enheter gjennom instruksverk, styringshåndbøker og rundskriv.

Internkontroll foregår på ulike nivåer i politiet. Roller og ansvar knyttet til internkontroll omtales ofte som førstelinje-, andrelinje- og tredjelinjeforsvar. Førstelinen utgjør den daglige styring og kontroll. Andrelinjen omfatter ulike funksjoner som legger til rette for, bistår og følger opp gjennomføringen i førstelinjen. Tyngden av andrelinjekontrollen foregår i regi av Politidirektoratet gjennom direktoratets fag-, risiko- og kvalitetsstyring og internkontrollansvar. Tredjelinjekontrollen er uavhengig av linjen. I politiet er det Politidirektoratets tilsynsenhet som har utført den tredje kontrollen. I 2016 utførte tilsynsenheten 22 tilsyn fordelt på arrest (5), våpenforvaltning (3), pass/biometriforvaltning (5), grense- og utlendingsforvaltning (7), og tilsyn med politiets forvaltning av beslag (2).

I 2016 ble det opprettet en internrevisjonsfunksjon som ledd i arbeidet med å styrke tredjelinjeforsvaret. Funksjonen er utformet i tråd med Finansdepartementets krav til bruk av internrevisjon i statlige virksomheter og baserer sin virksomhet på internasjonalt anerkjente standarder. Internrevisjonen følger Politidirektoratets ansvarsområde og skal bistå politidirektøren med å påse at politi- og lensmannsetaten drives i henhold til de grunnleggende styringsprinsippene for statlige virksomheter, som fastsatt i regelverket for økonomistyring i

staten. Den skal bidra til at organisasjonen oppnår sine målsettinger ved å evaluere og forbedre effektiviteten, vurdere hensiktsmessigheten av organisasjonens prosesser for styring og kontroll og bidra med informasjon om hvorvidt systemer for intern styring og kontroll er tilpasset risiko og vesentlighet. Internrevisjonen arbeider etter en revisjonsplan som er basert på en selvstendig analyse av virksomhetens risikobilde og rapporterer direkte til politidirektøren. Justis- og beredskapsdepartementet og Riksrevisjonen mottar også rapportene fra internrevisjonen til orientering.

Det er initiert et prosjekt som har som formål å forbedre internkontrollen i virksomheten. Prosjektet skal starte arbeidet med økonomiforvaltningen i etaten. Arbeidet med forbedring av internkontrollen er planlagt igangsatt i 2017. Prosjektet skal hensynta den nye virksomhetsstrukturen og ansvarsfordelingen slik at hensiktsmessige systemer for implementering, kontroll, rapportering og oppfølging av kontroller og prosesser kan implementeres i hele virksomheten. Dette skal bidra til overholdelse av lover og regler, effektivitet og korrekt rapportering.

4.3 Nærmere omtale av forhold knyttet til styring og kontroll i politiet

I 2016 har det pågått betydelige endringsprosesser i etaten. Endringene vil få virkninger i 2017 og senere år for underliggende enheter og for mange ansatte. Endringsprosesser kan skape usikkerhet for enkelte medarbeidere og øke risikoen for sykefravær og turnover. Frafall av nøkkelkompetanse kan på kort sikt representere en sårbarhet for etaten gjennom omstillingsperioden. Det er høy ledelsesforankring omkring endringsprosessene, med oppmerksomhet rettet mot godt forberedte personalløp og dialog med de ansattes organisasjoner. Risikoreducerende tiltak i reformperioden er tilstedeværelsen av et godt styringssystem, som gjør internkontrollen mindre personavhengig og dermed mindre sårbar for utskifting av nøkkelpersonell.

Flere tiltak relatert til politiets styrings- og kontrollmiljø ble gjennomført i 2016. Arbeidet med politiets digitaliseringsstrategi startet opp høsten 2015 og ble fullført i august 2016. Videre er det arbeidet med å etablere en virksomhetsstrategi for etaten med sikte på å styrke etatens strategiske styring. Disse strategiene vil sees i sammenheng, og digitalisering blir et viktig tema i virksomhetsstrategien. Virksomhetsstrategien vil bygge på hva etaten skal oppnå gjennom nærpolitireformen, og angi mål som skal sette fremtidens politi bedre i stand til å forebygge og møte kriminalitetsutviklingen, tilrettelegge tjenestene etter brukernes behov og sikre politiet nødvendig tillit og omdømme i samfunnet. Politiets nye organisasjon vil blant annet gi muligheter for bedre samhandling, robuste fagmiljøer og forbedret styring og ledelse. Strategien vil utnytte mulighetene reformen gir, men også mulighetene som ligger i nye arbeidsmetoder, ny teknologi og kompetanseutvikling.

Det har blitt utført forbedringer i mange viktige prosesser relatert til styrings- og kontrollmiljøet i etaten gjennom 2016. Mer informasjon om dette fremkommer i delkapittelet Revisjonsmerknader.

Kartlegging av hvordan brukere opplever virksomheten¹¹

Politidirektoratets landsomfattende innbyggerundersøkelse kartlegger og beskriver innbyggernes oppfatninger av politiet. Undersøkelsen avdekker politiets omdømme i befolkningen, herunder befolkningens tillit til politiet, oppfatninger av politiet på en rekke virksomhetsområder,

¹¹ Iht. pkt. 6.1.1 i tildelingsbrev, fellesføring og øvrige krav fra Regjeringen.

opplevelse av trygghet og bekymring for kriminalitet, samt en rekke forhold rundt kontakt med politiet. Liknende undersøkelser har vært gjennomført i 2004, 2006, 2008, 2009, 2010, 2012, 2014 og 2015. Tidsserier tas med i den grad det er mulig å se på utvikling over tid.

Resultatene publiseres i rapportform og offentliggjøres. Innbyggerundersøkelsen inngår som et kunnskapsgrunnlag for utvikling og styring av politiet, og resultatene gjennomgås både på ledermøter på nasjonalt nivå, og i politidistriktene. I forberedelsen til hver nye undersøkelse gjennomgås spørreskjema og metodikk, med mål om å forbedre undersøkelsen. Politidirektoratet gjennomfører også evalueringer av publikums klager på politiet. Klagehåndtering er en viktig del av politiets erfaringslæring. Læringspotensialet ved bruk av klageordningen ligger i å bruke klagen som en kilde for ledere og medarbeidere til å kontinuerlig reflektere over egen praksis, samt til å oppdage og justere konkrete feil og mangler.

Styring og kontroll i IKT-organisasjonen

Politidirektoratet har i 2016 videreført arbeidet med å gjennomføre nødvendige endringer i etatens IKT-organisasjon for å oppnå helhetlig styring og kontroll. Lokalt IKT-personell i distriktene er i løpet av 2016 organisert under Politiets IKT-tjenester (PIT). Det teknologiske premissgiveransvaret for samband og telefoni er også overført til IKT-avdelingen i Politidirektoratet og politiets samlede IKT-organisasjon er dermed direkte underlagt IKT-direktøren. Denne organisatoriske endringen vil gi mer helhetlig IKT-styring, bedre ressursutnyttelse og mer enhetlige IKT-tjenester i politidistriktene og særorganene. Flere leverandøravtaler er reforhandlet i 2016, og dette bidrar til bedre leveranser til lavere kostnad.

Informasjonssikkerhet

Det er gjennom 2016 gjort et viktig arbeid innen informasjonssikkerhetsområdet for å oppfylle lovkrav i blant annet sikkerhetsloven og politiregisterloven. I løpet av året er det igangsatt arbeid med å gjennomføre risikostyring av sikkerhet i politiet, blant annet ved opprettelse av sikkerhetslederroller i politidistriktene. Det er også utarbeidet verktøy for risikoanalyser og ledelsens gjennomgang.

Konsulentpolicy

Det planlegges og pågår en rekke endringstiltak i politiet som skal bidra til å utvikle politiet i ønsket retning. Muligheten for å benytte eksterne konsulenter vil i mange tilfeller være helt avgjørende for å kunne gjennomføre de oppgaver som er pålagt etaten. Gjennom året ble en policy for konsulentbruk i politiet innført. Policyen gir veiledning for kjøp og oppfølging av eksternt kompetanse. Konsulenttjenester kan som hovedregel benyttes for å dekke inn kapasitets- eller kompetansebehov som er a) av kort varighet, b) enkeltstående tilfelle, eller c) ikke-kjernevirksomhet for enheten og politiet.

4.4 Revisjonsmerknader

Dette delkapitlet tar for seg saker i Dokument 1 (2016-2017), årets revisjoner, direktoratets oppfølging av tidligere merknader som ikke er utkvittert og merknader som er utkvittert.

I Dokument 1 (2016-2017) hadde Riksrevisjonen én merknad relatert til objektsikring.¹² Riksrevisjonen har gjennomført en etterlevelsesrevisjon for å undersøke om Forsvaret og Politidirektoratet etterlever instruksene (Instruks om sikring og beskyttelse av objekter ved bruk av sikringsstyrker fra Forsvaret og politiet i fred, krise og krig). Videre er det undersøkt om Forsvaret og Politidirektoratet etterlever kravene i sikkerhetsloven og forskrift om objektsikkerhet om grunnsikring av egne skjermingsverdige objekter. Revisjonsrapporten er gradert i henhold til sikkerhetsloven §§ 11 og 12, jf. lov om rett til

¹² Side 52-54.

innsyn i dokument i offentlig verksemd § 13.¹³

Følgende svakheter er påpekt i det ugraderte dokumentet:¹⁴

- Justis- og beredskapsdepartementet og Forsvarsdepartementet har ikke sørget for å styrke og bedre samarbeidet mellom politiet og Forsvaret.
- Viktige tiltak som skal sikre godt samarbeid og gode forberedelser er ikke gjennomført. Det er dermed risiko for at viktige objekter ikke kan opprettholde sin virksomhet og funksjonalitet i kritiske situasjoner.
- De to departementene har heller ikke sørget for at Politidirektoratet og Forsvaret har etablert permanent grunnsikring på egne skjermingsverdige objekter.
- Det er risiko for at verken politiet eller Forsvaret, sammen eller hver for seg, vil være i stand til å utøve tilstrekkelig beskyttelse av viktige objekter når en trusselsituasjon tilsier det.

I Dokument 1 (2016-2017)¹⁵ påpeker Riksrevisjonen også at direktoratet har utfordringer med styring og kontroll av økonomiforvaltningen i politi- og lensmannsetaten.¹⁶ Det henvises også til tidligere påpekte avvik i prosessen for saksbehandling og utstedelse av biometriske pass.¹⁷

Flere tiltak for å forbedre økonomiforvaltningen i etaten har blitt iverksatt. En ny, sentralisert organisasjon for behandling av lønn og regnskap (PFT) har blitt etablert i Kristiansund. PFT lønn og regnskap skal gjennomføre viktige oppgaver innenfor økonomiforvaltningen, og etablere et felles senter for lønn- og regnskapstjenester i etaten. PFT skal bygge et fagmiljø og profesjonalisere lønns- og regnskapstjenestene til etaten. Rekrutteringen pågår, og ansvaret for ett og ett distrikt vil overføres gjennom hele 2017 i henhold til PNP IKTs utrullingsplan. Det vises i tillegg til avsnitt 4.2 for informasjon om internkontroll i økonomiforvaltningen.

Riksrevisjonen avsluttet i 2016 en forvaltningsrevisjon av konsulentbruk i staten. En policy med tilhørende rutiner har blitt implementert for å forbedre denne prosessen og anses av Politidirektoratet som adekvat. Dette vil ikke bli fulgt opp som en merknad.

Nye merknader

Forvaltningsrevisjonen, Riksrevisjonens undersøkelse av myndighetenes innsats mot arbeidsmiljøkriminalitet ble offentliggjort i Dokument 3:15 (2015-2016). Hovedfunnene relatert til politiet har vært følgende:¹⁸

- Det er lang saksbehandlingstid og ugrunnet opphold i politiets etterforskning av arbeidsmiljøkriminalitet.
- Tverretatlig samarbeid er styrket, men det er krevende å få til et operativt samarbeid mellom selvstendige etater.

Politiet skal adressere dette gjennom flere tiltak. Politiet må foreta løpende prioriteringer av hvilke saker som skal etterforskes ut i fra kapasitets- og alvorlighetsgrads perspektiver. Arbeidet med nærpolitireformen, herunder Etterforskningsløftet er forventet å føre til en mer effektiv etterforskning. Videre er det bestemt å opprette flere A-krim sentre for å forbedre tverretatlig samarbeid.

¹³ Rapporten med vedlegg vil inntil videre være gradert i påvente av Stortingets videre behandling.

¹⁴ Dokument 1 (2016-2017) side 52.

¹⁵ Dokument 3:15 (2015-2016) side 51.

¹⁶ Jf. også Innst. 144S 2016-2017 side 11.

¹⁷ Dokument 1 (2016-2017) side 51.

¹⁸ Dokument 3:15 (2015-2016) side 8.

Merknader med oppfølging

Politidirektoratet rapporterer tertialvis til Justis- og beredskapsdepartementet på tidligere års merknader fra Riksrevisjonen som fortsatt ikke er utkvittert. Dette gjelder informasjonssikkerhet, IKT-forvaltning, vaktelskaper og biometriske pass.¹⁹

Pågående revisjoner

I rapporteringsperioden for 2016 har det blitt gjennomført to revisjoner i tillegg til regnskapsrevisjonen. Den ene revisjonen ser på håndtering av beslag og inndragning i straffesaker som fremkommer i straffeloven, straffeprosessloven, som er operasjonalisert i Politidirektoratets rundskriv og retningslinjer. Den andre revisjonen ser på informasjonssikkerhet i valutaregisteret. Rapportene vil bli ferdigstilt i 2017.

Utkvitterte merknader

Riksrevisjonen har på bakgrunn av oppfølgingen av forvaltningsrevisjonene av Politiets arbeid med vinningskriminalitet²⁰ og IKT-forvaltningen i straffesakskjeden²¹ valgt å avslutte disse sakene²².

På grunnlag av oppfølgingen som Politidirektoratet selv gjør av tidligere Riksrevisjonsmerknader, er oppfølgingen av anskaffelser og avstemming av gebyrinntekter utkvittert. Organisasjonen for anskaffelser har gjennomgått betydelige forbedringer gjennom en omstrukturering, og prosessene for avstemming av gebyrinntekter har blitt forbedret gjennom flere års arbeid på dette området.

4.5 Bemannings- og kapasitetssituasjonen i politiet

Det har vært en betydelig økning i politiårsverk fra 2009 til 2015. I 2016 ble ikke målsettingen for tilsettinger i politistillinger nådd, som følge av balanseutfordringer i 2016-budsjettet. Fra foregående år var det en økning på åtte politiårsverk.

Målsettingen om 2,0 per 1 000 innbyggere har vært styrende for studentopptaket ved Politi- og høgskolen de siste årene, og målsettingen forventes å bli innfridd i 2019 med dagens opptak på 720 studenter og SSBs gjeldende prognoser for befolkningsutvikling. Et nivå på 2,0 per 1 000 vil innebære at politidekningen er i overkant av eller på linje med politidekningen i Norden.

Politiets innbyggerundersøkelse kan gi en indikasjon på publikums oppfatning av politiets bemanningssituasjon. I politiets innbyggerundersøkelse for 2016 er det 30 prosent som ikke opplever at politiet er regelmessig synlig i sitt lokalområde. Videre er det over 76 prosent som oppfatter at det er lett å komme i kontakt med politiet.

Bemanningsøkningens effekt for prioriterte områder

Til tross for flere politiansatte er det vanskelig å gi en kvalifisert redegjørelse for effekten og resultatene av bemanningsøkningen på de prioriterte områdene. Isolert sett kan det antas at bemanningsøkningen bidrar til å øke politiets kapasitet, men det er vanskelig å vurdere effekten på overordnede kriminalitetsområder. Økningen i politistillinger benyttes til mange prioriterte formål, og fordeles til politidistrikt og særorgan.

Generelt er politiets oppgaver personellintensive. En døgnkontinuerlig politipatrulje som både kan drive oppsøkende polititjeneste og respondere på akutte hendelser, krever eksempelvis 18 politiårsverk. De prioriterte oppgavene som bekjempelse av vold og seksuelle overgrep mot barn, IKT-kriminalitet og økonomisk kriminalitet er ressurskrevende. Det er gjennomført analyse

¹⁹ Objektsikring følger et særskilt opplegg for rapportering.

²⁰ Dokument 3:6 (2011–2012)

²¹ Dokument 3:12 (2011–2012)

²² Dokument 3:1 (2016-2017) side 10-12 og 18-24

av hvor mye ressurser som kreves for gjennomføring av tilrettelagte avhør med god kvalitet og innen lovpålagt tidsfrist ut fra dagens saksmengde. Analysen viser at det er særlig behov for å styrke de polisiære funksjonene innen etterforskning og påtale i arbeidet med disse sakene fra saken opprettes ved politidistriktet til det tilrettelagte avhøret er gjennomført ved barnehuset og påtaleavgjort ved politidistriktet. I den sammenheng er det utviklet normtall for ressursbehovet. Dersom man ser hvilke konsekvenser en slik normsetting har for kostnader knyttet til personellressurser, innebærer det en økning i utgiftene fra omlag 464 mill. kroner i 2016 til omlag 515,5 mill. kroner i 2017.

I tillegg til bemanningsøkning, er innføring av nye arbeidsmetodikker, utvikling av nye arbeidsverktøy, og mer målrettet styring og ledelse, sentrale tiltak for å styrke innsatsen mot politiets prioriterte områder. Det vises i den forbindelse til omtale av utviklingsinitiativene under de ulike delmålene i delkapitlene ovenfor.

4.6 Kjønnbalanse og mangfold

Kjønnbalanse

God kjønnbalanse i politilederstillinger er nødvendig for å skape en attraktiv arbeidsplass, og for at politiet skal tiltrekke, utvikle og beholde viktig kompetanse i fremtiden. Kjønnbalanse er et politisk mål og et viktig bidrag til å levere på vårt samfunnsoppdrag.

Det har aldri vært bedre kjønnbalanse i politiet enn det er i dag. På politimester og visepolitimesternivå er kvinneandelen til sammen drøyt 37 prosent. Disse vil være gode rollemodeller for andre kvinner som ønsker å satse på ledelse.

I 2016 ble det tatt opp 42 prosent kvinner til Politihøgskolen. Kvinner utgjør totalt 45 prosent av de ansatte i etaten, og i lederstillinger er det totalt 30 prosent kvinner. Kvinneandelen i politistillinger er nå oppe i 30 prosent mens den er over 50 prosent for kvinner, både i juriststillinger og i administrative stillinger.

Det er innen politistillingene vi ser den største utfordringen med hensyn til kjønnbalanse, og det ble i 2016 rettet ekstra fokus og innsats på å sikre bedre kjønnbalanse innen disse stillingene. Spesielt gjelder dette lederstillinger. I politistillinger har andelen kvinnelige ledere gått opp fra 16 prosent i 2015 til 18 prosent i 2016.

Som et ledd i arbeidet med å oppnå bedre kjønnbalanse i politiet ble det i 2016 utarbeidet en overordnet plan for kjønnbalanse i lederstillinger. I løpet av planens periode (2017–2022) er målet 30 prosent kvinnelige ledere i politistillinger og 40 prosent kvinnelige ledere totalt. En økning i kvinneandelen i politistillinger vil bidra til å oppnå en målsetting om 40 prosent kvinnelige ledere i politiet totalt. Alle politidistrikt og særorgan skal gjennomføre nødvendige aktiviteter for å oppnå god kjønnbalanse slik at politiet samlet sett når målsettingen.

Ansatte som er motivert for å ta lederansvar, eller som motiveres av å utvikle andre og har erfaring fra ledelse vil få mulighet til å delta i et mentoringprogram i regi av Politidirektoratet. Programmet ble utviklet i 2016 og har oppstart våren 2017. Mentoringprogrammet skal blant annet bidra til utvikling av ledere og god kjønnbalanse i lederstillinger.

Mangfold

Politiet har en rolle i å beskytte alle grupper i samfunnet, og befolkningen har krav på et politi som er imøtekommende, tjenestevillig og viser respekt for enkeltmennesker. For å skape legitimitet blant alle grupper i befolkningen er det viktig at politiet speiler befolkningssammensetningen.

For å fremme likestilling og hindre diskriminering i våre rekrutteringsprosesser har rekruttering vært det viktigste satsingsområdet innen mangfoldsarbeidet også i 2016. Det er lagt vekt på at rekrutteringsprosessene skal være profesjonelle og likestilte, det vil si at vi både skal sikre at den best kvalifiserte blir ansatt og samtidig fremme like muligheter for alle. Gjennom profesjonell rekruttering kan politiet gjøre noe med hvordan ulike grupper gis tilgang til stillinger og hvordan arbeidsstyrken er sammensatt.

Gjennom det statlige mangfoldsnettverket har Politidirektoratet et godt samarbeid med syv andre direktorater og Likestillings- og diskrimineringsombudet. I samarbeidsprosjektet "Profesjonell rekruttering er likestilt rekruttering", ble det i 2016 planlagt en kartlegging av rekrutteringspraksis for å undersøke hvordan direktoratene lykkes med likestilt rekruttering. Forskningsstiftelsen Fafo gjennomfører kartleggingen og resultatene vil foreligge i 2017.

Mangfoldsnettverket har som målsetting å spre den samlede kunnskapen i de respektive direktoratene. Sammen med ledere, HR-funksjonen og tillitsvalgte i de respektive direktoratene ble den siste fagdagen i en serie fagdager om likestilt rekruttering gjennomført i 2016. Fagdagen ble åpnet av likestillings- og diskrimineringsombud Hanne Inger Bjurstrøm og hadde tittelen Fra magesfølelse til profesjonell seleksjon. Tidligere er det gjennomført fagdager med tema jobbanalysen, kunngjøringstekst og annonsering.

Rekruttering til politistillinger skjer gjennom opptak til Politihøgskolen. Derfor er det viktig å sikre at seleksjonsprosessen sikrer like muligheter for alle grupper til studiet. Politiet registrerer ikke studenter eller ansattes landbakgrunn, men studentene som er tatt opp ved høgskolen besvarer en anonym undersøkelse om bakgrunn. Denne er basert på Statistisk sentralbyrås kategorier om innvandringsbakgrunn. Undersøkelsen spør også om samisk tilhørighet og tilhørighet til nasjonale minoriteter. Hovedtallene i undersøkelsen 2016 viser at 11 prosent av studentene oppgir å ha innvandringsbakgrunn. Av disse har 6,3 prosent minst én forelder født utenfor Norden eller Nord-/Vest-Europa. Det er 0,4 prosent som oppgir å ha samisk tilhørighet og 0,6 prosent oppgir å tilhøre nasjonale minoriteter. Undersøkelsen er representativ med hensyn til svarprosent, kjønn og aldersfordeling.

Seksuell trakassering

Det er nulltoleranse for seksuell trakassering i politiet. Likevel har denne typen saker forekommet. Politidirektoratet, fagorganisasjonene og Likestillings- og diskrimineringsombudet er enige om at det er nødvendig med et samarbeid for å forebygge at seksuell trakassering skjer, og har gjennomført møter om dette i 2016. For å lære av hvordan andre virksomheter jobber med forebygging og holdningsskapende arbeid deltok Politidirektoratet som observatører på soldataksjonen 2016 hvor forsvaret hadde valgt seksuell trakassering som tema. En tilsvarende opplæring er under vurdering for studentene ved Politihøgskolen.

Kjønnslikestilling 2016

Tabell 4.1 viser kjønnsfordelingen i politi- og lensmannsetaten (årsverk, fast ansatte embetsmenn/åremål).

Tabell 4.1 Kjønnsfordeling i politiet

Heltidsansatte	Kvinner	Menn	Totalt	% kvinner 2016
Politiutd.	2687	6381	9068	30
Jurister	459	368	827	56
Adm.	3353	1907	5260	64
Totalt	6499	8656	15 155	43
Deltidsansatte	Kvinner	Menn	Totalt	% kvinner 2016
Politiutd.	49	20	69	71
Jurister	5	1	6	86
Adm.	325	23	348	93
Totalt	379	44	423	90
Totalt antall	Kvinner	Menn	Totalt	% kvinner 2016
Politiutd.	2736	6401	9137	30
Jurister	464	369	833	56
Adm.	3678	1930	5608	66
Totalt	6878	8700	15578	44
Ledere med personalansvar	Kvinner	Menn	Totalt	% kvinner 2016
Totalt antall				
Politiutd.	201	918	119	18
Jurister	53	91	144	37
Adm.	270	186	456	59
Totalt	523	1195	1718	30

Nyansatte i lederstillinger

Det er ikke koding i SAP per i dag som gjør det mulig å hente ut data over nyansatte i lederstillinger. Dette vurderes innført.

Lønn

Tabell 4.2 viser gjennomsnittlig årslønn i utvalgte stillinger i politi- og lensmannsetaten (lønnede årsverk).

Tabell 4.2. Gjennomsnittlig årslønn i utvalgte stillinger

	Stillingskategori (kode)	2016	
		Kvinner	Menn
Pol.	Politibetjent 3 (1461)	460 842	464 465
	Politiførstebetjent (0285)	515 510	509 675
	Politioverbetjent (0287)	560 811	565 596
	Lensmann (0326)	620 416	612 828
	Politistasjonssjef (1243)	699 833	727 779
Jur.	Politifullmektig (0288)	502 736	504 738
	Politiadvokat (1245)	567 821	575 637
	Politinspektør (0290)	723 986	787 558
	Politimester (9120)	1 072 000	1 085 833
Adm.	Førstekonsulent (1408)	435 178	442 517
	Administrasjonssjef (1058)	847 180	816 211
	Avdelingsdirektør (1060)	1 040 756	1 021 387

Menn tjener mer enn kvinner i 8 av de 12 stillingene som er trukket ut. Ansiennitet kan være en årsak til forskjellen.

4.7 HMS-arbeidet i politiet

Politidirektoratet har det overordnede ansvaret for at etatens HMS-funksjon fremstår som tydelig og tilgjengelig. Politi- og lensmannsetaten har som overordnet målsetting at det skal være trygt å arbeide i politi- og lensmannsetaten. Etaten skal tilrettelegge og drive sin virksomhet på en slik måte at det ikke oppstår skade på personell, miljø, materiell og/eller etatens omdømme.

HMS i nærpelitireformen

I 2015 var ett av arbeidsområdene for HMS-seksjonen å etablere funksjonsbeskrivelse for HMS-funksjon. Hensikten med en profesjonalisert HMS-funksjon er at det bidrar til bedre ledelse og styrket ledelseskultur, noe som støttes av hovedarbeidsmiljøutvalg(HAMU) Beskrivelsen var ferdigstilt i 2015 og benyttes som grunnlag i distriktenes arbeid med etablering av ny struktur.

HMS-arbeidet har følgende fokusområder i nærpelitireformen:

- Ny HMS-funksjon
- HMS-opplæring
- Utarbeide og innføre nye rutiner for varsling
- Utvikle og implementere nytt avviks- og hendelsessystem
- Metoder for risikovurdering

Det er for andre år på rad etablert en HMS-handlingsplan for politi- og lensmannsetaten. Planen omfatter hvilke sentrale oppgaver som skal gjennomføres og fremdrift rapporteres til HAMU. Det er også utarbeidet forslag til HMS-handlingsplan 2017. Basert på erfaringer fra tidligere varslingssaker og innspill fra distriktene og HAMU, er det utarbeidet nye rutiner for håndtering av varslingssaker. De nye rutinene er tatt inn i sentral HMS-håndbok for 2017.

Rapportering av uønskede hendelser og personskader

Det har lenge vært et behov for et enhetlig hendelses- og avvikshåndteringssystem for etaten. I 2016 er det utarbeidet en konseptutredning for anskaffelse av dette.

Det er rapportert 463 personskader i etaten for 2016 mot 450 i 2015. Dette er en utvikling som samsvarer med utviklingen i registrerte hendelser totalt. En del av økningen i antall registreringer har sammenheng med at det er bedre kjennskap til rutine, bedre bevissthet og økt fokus på systematisk HMS-arbeid. Det er ikke registrert dødsfall i politi- og lensmannsetaten 2016.

4.8 Inkluderende arbeidsliv

Politidistriktene har utarbeidet lokale IA-handlingsplaner, og samarbeider med NAV om å rekruttere personer som står utenfor arbeidslivet på grunn av nedsatt funksjonsevne.

Sykefravær

Det totale sykefraværet har over flere år ligget rundt 5 prosent, som det fremgår av tabell 4.3. Det er høyere for kvinner enn menn. Det totale sykefraværet for 2016 var på 4,87 prosent. Det må tas forbehold om at alt sykefravær for 2016 ennå ikke er registrert.

Tabell 4.3 Totalt sykefravær i prosent. Både legemeldt og egenmeldt sykefravær

År	Kvinner	Menn	Totalt
2011	7,68 %	3,78 %	5,39 %
2012	7,45 %	3,70 %	5,27 %
2013	7,69 %	3,33 %	5,18 %
2013 ¹⁾	6,94 %	3,69 %	5,11 %
2014	6,63 %	3,51 %	4,89 %
2015	6,66 %	3,57 %	4,95 %
2016	6,82 %	3,31 %	4,87 %

1) F.o.m. 2013 er det tatt ut tall fra SAP - tallene ble tidligere hentet fra PAL for TTA - det er derfor lagt inn tall for 2013 både fra SAP og PAL for TTA.

5. VURDERING AV FREMTIDSUTSIKTER

Politiet står ovenfor en utfordrende samfunns- og kriminalitetsutvikling. Globalisering, teknologisk utvikling og endrede befolkningsmønstre stiller nye krav til politiet, men gir også nye muligheter for å håndtere kriminalitet, alvorlige hendelser og gjennomføre mer effektiv oppgaveløsning. Derfor er det avgjørende at politiet utvikler seg. Politiet må kunne møte den kompliserte, alvorlige og grenseoverskridende kriminaliteten. Samtidig skal et tilstedeværende nærpoliti levere trygghet, lov og orden i lokalsamfunn over hele landet. Nærpolitireformen skal gjøre politiet i stand til å møte disse utfordringene på en bedre måte enn i dag.

Den strategiske utviklingen av etaten må bidra til at politiet er i forkant av kriminaliteten, også i det digitale rom. Samfunnet endrer seg raskt og er blitt digitalt, og Politiet må endre sin måte å utføre politiarbeid på. Stadig mer av kriminaliteten gir digitale spor og krever digital politibehandling, og databeslag og innsamlet digital informasjon er ofte avgjørende i straffesaksbehandlingen og nødvendig for rekonstruksjon og tidsangivelse i fysiske hendelser.

Med innføring av ny teknologi og internett-baserte tjenester endres også premisene for forvaltning av identitet. For å møte fremtidens utfordringer har politiet arbeidet med utvikling av ID-området. Innen 2020 vil arbeidsprosessene som går på tvers av flere etater bli modernisert og digitalisert, og det vil bli etablert nye løsninger for utstedelse, registrering og kontroll av ID. Det er en målsetting for politiet at hver person kun har én identitet i Norge, dette vil være avgjørende for innbyggernes rettsikkerhet og trygghet. Politiet har fokus på de store satsingene med utstedelse av sikre ID-dokumenter basert på biometri, herunder nasjonalt ID-kort med eID, og økt bruk av biometri for å avklare og verifisere ID. Nye leveranser innenfor ID-området vil bidra til at politiet kan forebygge og bekjempe kriminalitet som baserer seg på falsk ID og misbruk av ID og til at en person bare har en identitet i Norge.

Politiet forventer store endringer som treffer grensekontrollområdet i løpet av de nærmeste årene. Mange internasjonale initiativer pågår samtidig for å adressere økt fokus på grenseoverskridende kriminalitet, indre sikkerhet på territoriet og bekjempelse av terrorhandlinger. Endringer i kontrollnivået, fokus på forhåndskontroll av passasjerer samt økt bruk av biometri vil prege utviklingen på området. Samtidig vil behovet for en effektiv håndtering av et stadig økende antall reisende over Schengen yttergrense kreve økt grad av automatiserte kontrolltiltak og arbeidsprosesser. Pålagte nasjonale og internasjonale forpliktelser vil være faglig, ressursmessig og finansielt krevende, og stiller krav til god samordning mellom de relevante aktører.

Nærpolitireformen består av tre faser. Den første fasen har handlet om å etablere fundamentet, med fokus på struktur, organisering og en rekke kultur og ledelsestiltak. I neste fase vil fokus dreies mot å utnytte den nye strukturen sammen med teknologi og kompetanse for å heve kvaliteten på tjenestene som politiet skal levere. Vi er allerede godt i gang med å gjennomføre en rekke prosjekter som vil gi tjenestene et vesentlig kvalitetsløft. Politiarbeid på stedet og Etterforskningsløftet er eksempler på slike viktige prosjekter i reformen. Vi vil også forbedre styring- og ledelsesprosesser. I siste fase forventer vi å se konkrete gevinster og resultatforbedringer. I årene 2018-2020 vil polititjenestene få større løft i kvalitet og effektivitet, og effektmålene for nærpolitireformen skal være på vei til å bli innfridd.

For å kunne gjennomføre ambisjonene som ligger i utviklingen fremover, må vi ytterligere styrke kapasiteten på flere områder og digitalisere en rekke prosesser og tjenester. Dette krever forutsigbare økonomiske rammer, både til utvikling og forvaltningen. Utviklingen vil kreve en langsiktig og helhetlig planlegging av. Derfor blir det viktig å øke handlingsrommet til å gjennomføre prioriterte tiltak.

Bevilgningen for i 2017 tilrettelegger for gjennomføring av nærpolitireformen og mye av utviklingen som er planlagt. Likevel vil etaten fortsatt oppleve en utfordrende budsjettsituasjon i 2017 som krever prioriteringer. Etterslepet på investeringssiden og krav til effektivisering tilsvarende 180 mill. kroner vil være utfordrende også i 2017.

6. ÅRSREGNSKAP

6.1 Ledelseskommentarer årsregnskapet 2016

Politiet er underlagt Justis- og beredskapsdepartementet. Årsregnskapet 2016 for Politi- og lensmannsetaten er avgitt i henhold til kontantprinsippet.

Bekreftelse

Årsregnskapet er avlagt i henhold til bestemmelser om økonomistyring i staten, rundskriv R115 fra Finansdepartementet og krav fra eget departement.

Årsregnskapet gir et dekkende bilde av virksomhetens disponible bevilgninger, og av regnskapsførte utgifter, inntekter, eiendeler og gjeld.

Vurderinger av vesentlige forhold

Tildeling

Politi- og lensmannsetaten samlede tildeling var på 16,046 mrd. kroner. I tillegg har etaten mottatt belastningsfullmakter og andre tildelinger, regnskapsført med totalt 98,5 mill. kroner (Note B - "Andre tildelinger" og "Oversikt belastningsfullmakter gitt fra andre virksomheter"). Videre har etaten gitt belastningsfullmakter og overført midler til andre virksomheter med 68 mill. kroner. Bevilgningen knyttet til "Andre tildelinger" er regulert i fullmakter i tildelingsbrevet. Dette gir en disponible rammen for etaten med tilsammen 16,077 mrd. kroner, se bevilgningsrapporteringen, samt note A og B.

Politiets belastning av Kap. 1633 post 01 Nettoføringsordningen (merverdiavgift) utgjør 580,8 mill. kroner for 2016.

Mellomværende med statskassen per 31. desember 2016 utgjorde kr. 441 148 907 kroner. Fra 01. januar 2016 samlet politiet lønnsutbetalingene fra ett sted i etaten og ikke ut fra de ulike underenhetene som tidligere. På grunn av denne endringen ble mellomværende knyttet til lønn gjort opp i 2015. I 2016 vil mellomværende knyttet til lønn bli overført til 2017. Dette har resultert i en betydelig endring av mellomværende med staten ved utgangen av 2016, tilbake til et normalt nivå.

Mindreutgift

Regnskapet for 2016 viser et samlet mindreforbruk i etatens regnskaper på 379,3 mill. kr. (sum utgiftskapitlene i bevilgningsrapporteringen). Av dette utgjør 290,7 mill. kroner midler som kan søkes overført til 2017. Dette er listet i note B og beløpet søkes overført til 2017.

Mindreforbruket på ordinære driftsutgifter skyldes i hovedsak to forhold.

- 1) Distriktenes stramme økonomiske situasjon gjør at de har avventet investeringer til slutten av året. Deler av disse vil bli betalt i 2017.
- 2) Forsinkelser i strategiske utviklingsprosjekter. Dette er i all hovedsak finansiert med øremerkede midler og kan ikke omdisponeres til andre formål i etaten.

Driftsutgifter

Den største utgiftsposten for politiet er knyttet til personellkostnader, om lag 72 prosent av utgiftene går til dette formålet. Utgiftene til eiendom, bygg og anlegg utgjør om lag 10 prosent av utgiftene. Innkjøp av driftsmateriell står for om lag 12 prosent av de totale driftsutgiftene. De største utgiftspostene innenfor materiell er innkjøp av og driftsutgifter til biler, samt kostnader knyttet til IKT. Det ble i 2016 kjøpt utrykningskjøretøy for rundt 100 mill. kroner. I 2015 ble det til sammenligning kjøpt utrykningskjøretøy for ca. 160 mill. kroner.

For politidistriktene utgjorde utgifter til personell og husleie i gjennomsnitt 90 prosent av de totale driftsutgiftene i 2016.

Politi- og lensmannsetaten ble i 2016 tildelt 349 nye politistillinger, med ansettelse siste halvår. I tillegg fikk etaten konsekvensjustert inn helårseffekten for 347 årsverk som ble tildelt i 2015. Dette bidrar til at utgiftene til personell har økt fra 2015. Økningen tilfaller i hovedsak politidistriktene.

Salgsinntekter og refusjoner internt i Politi- og lensmannsetaten

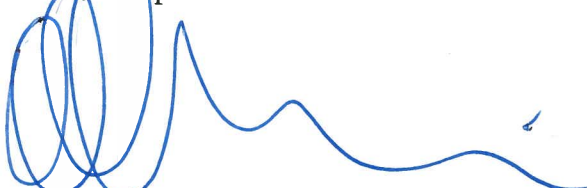
Politiets fellestjeneste foretar innkjøp av materiell og utstyr på vegne av etaten. Videre salget av dette internt i etaten utgjorde for 2016 til sammen 108,8 mill. kroner, av totale salgsinntekter på 170,4 mill. kroner. Politihøgskolens virksomhet sto for 34,3 mill. kroner, i all hovedsak knyttet til drift av overnatting og kantinedrift på sine lokasjoner.

Refusjoner knyttet til oppdrag i etaten utgjorde 152,1 mill. kroner i 2016. Dette er en nedgang med 91,8 mill. kroner fra 2015. Grunnen til dette er at en større del av kostnadene belastes direkte mellom enheter i politiet via lønnsystemet. I 2015 skjedde disse overføringene via fakturering mellom enhetene. Politiet har som målsetting og eliminere denne type omsetning fremover.

Tilleggsopplysninger

Riksrevisjonen er ekstern revisor og bekrefter årsregnskapet for politiet. Årsregnskapet er ikke ferdig revidert per dags dato. Revisjonsberetningen for 2016 antas å foreligge i løpet av 2.kvartal 2017.

Oslo, 18. april 2017

Odd Reidar Humlegård
Politidirektør

6.2 Årsregnskap 2016

Prinsippnote til årsregnskapet

Årsregnskap for statlige virksomheter er utarbeidet og avlagt etter nærmere retningslinjer fastsatt i bestemmelser om økonomistyring i staten ("bestemmelsene"). Årsregnskapet er i henhold til krav i bestemmelsene punkt 3.4.1, nærmere bestemmelser i Finansdepartementets rundskriv R-115 av november 2016 og eventuelle tilleggskrav fastsatt av overordnet departement.

Oppstillingen av bevilgningsrapporteringen og artskontorrapporteringen er utarbeidet med utgangspunkt i bestemmelsene punkt 3.4.2 – de grunnleggende prinsippene for årsregnskapet:

- a) Regnskapet følger kalenderåret
- b) Regnskapet inneholder alle rapporterte utgifter og inntekter for regnskapsåret
- c) Utgifter og inntekter er ført i regnskapet med brutto beløp
- d) Regnskapet er utarbeidet i tråd med kontantprinsippet

Oppstillingene av bevilgnings- og artskontorrapportering er utarbeidet etter de samme prinsippene, men gruppert etter ulike kontoplaner. Prinsippene samsvarer med krav i bestemmelsene punkt 3.5 til hvordan virksomhetene skal rapportere til statsregnskapet. Sumlinjen "*Netto rapportert til bevilgningsregnskapet*" er ikke lik i begge oppstillingene. På konto 19861 Arbeidsgiveravgift er det regnskapsført 924,22 kroner med feil kap/post, noe som gir en tilsvarende differanse mellom artskonto 19861 i artskontorrapporteringen og Kap 5700 post 72 i bevilgningsrapporteringen.

Virksomheten er tilknyttet statens konsernkontoordning i Norges Bank i henhold til krav i bestemmelsene pkt. 3.7.1. Bruttobudsjetterte virksomheter tilføres ikke likviditet gjennom året men har en trekkrettighet på sin konsernkonto. Ved årets slutt nullstilles saldoen på den enkelte oppgjørskonto ved overgang til nytt år.

Bevilgningsrapporteringen

Oppstillingen av bevilgningsrapporteringen omfatter en øvre del med bevilgningsrapporteringen og en nedre del som viser beholdninger virksomheten står oppført med i kapitalregnskapet. Bevilgningsrapporteringen viser regnskapstall som virksomheten har rapportert til statsregnskapet. Det stilles opp etter de kapitler og poster i bevilgningsregnskapet virksomheten har fullmakt til å disponere. Kolonnen samlet tildeling viser hva virksomheten har fått stilt til disposisjon i tildelingsbrev for hver statskonto (kapittel/post). Oppstillingen viser i tillegg alle finansielle eiendeler og forpliktelser virksomheten står oppført med i statens kapitalregnskap.

Mottatte fullmakter til å belaste en annen virksomhets kapittel/post (belastningsfullmakter) vises ikke i kolonnen for samlet tildeling, men er omtalt i note B til bevilgningsoppstillingen. Utgiftene knyttet til mottatte belastningsfullmakter er bokført og rapportert til statsregnskapet, og vises i kolonnen for regnskap.

Avgitte belastningsfullmakter er inkludert i kolonnen for samlet tildeling, men bokføres og rapporteres ikke til statsregnskapet fra virksomheten selv. Avgitte belastningsfullmakter bokføres og rapporteres av virksomheten som har mottatt belastningsfullmakten og vises derfor ikke i kolonnen for regnskap. De avgitte fullmaktene framkommer i note B til bevilgningsoppstillingen.

Artskontorrapporteringen

Oppstillingen av artskontorrapporteringen har en øvre del som viser hva som er rapportert til statsregnskapet etter standard kontoplan for statlige virksomheter og en nedre del som viser

eiendeler og gjeld som inngår i mellomværende med statskassen. Artskontorrapporteringen viser regnskapstall virksomheten har rapportert til statsregnskapet etter standard kontoplan for statlige virksomheter. Virksomheten har en trekkrettighet på konsernkonto i Norges Bank. Tildelingene er ikke inntektsført og derfor ikke vist som inntekt i oppstillingen.

Oppstilling av bevilgningsrapportering 31.12.2016							
Utgiftskapittel	Kapittelnavn	Post	Posttekst	Note	Samlet tildeling	Regnskap 2016	Merutgift (-) og mindretgift
0400	Justis- og beredskapsdepartementet	01	Driftsutgifter	A	4 550 000	4 268 728	281 272
0400	Justis- og beredskapsdepartementet	23	Spesielle driftsutgifter	A	2 700 000	617 383	2 082 617
0414	Forlikråd og andre domsutgifter	01	Driftsutgifter	B		3 990 912	
0414	Forlikråd og andre domsutgifter	21	Spesielle driftsutgifter	B		35 782 309	
0440	Politidirektoratet - politi- og lensmannsetat	01	Driftsutgifter	A,B	14 989 130 270	14 669 553 808	319 576 462
0440	Politidirektoratet - politi- og lensmannsetat	21	Spesielle driftsutgifter	A,B	309 024 000	304 203 096	4 820 904
0440	Politidirektoratet - politi- og lensmannsetat	22	Søk etter omkomne	A,B	7 500 000	3 770 303	3 729 697
0440	Politidirektoratet - politi- og lensmannsetat	23	Sideutgifter	A,B	21 700 000		21 700 000
0440	Politidirektoratet - politi- og lensmannsetat	25	Sideutgifter	A,B	108 000 000	99 650 278	8 349 722
0440	Politidirektoratet - politi- og lensmannsetat	70	Tilskudd	A	11 850 000	11 648 514	201 486
0442	Polithøgskolen	01	Driftsutgifter	A,B	585 403 000	567 154 517	18 248 483
0444	PST	01	Driftsutgifter	B		7 816 688	
0448	Grensekommisæreren	01	Driftsutgifter	A,B	6 513 000	6 158 374	354 626
0466	Særskilte straffesaksutgifter	01	Driftsutgifter	B		1 621 719	
0471	Statens erstatningsansvar og Stortingets n	71	Erstatningsansvar m.m.	B		4 633 917	
0471	Statens erstatningsansvar og Stortingets n	72	Erstatning i anledning av straffeforfølgelse	B		43 983 750	
0858	Barn-, ungdoms og familiedirektoratet	01	Driftsutgifter	B		690 237	
1633	Nettoføringsordningen (merverdiavgift)	01	Driftsutgifter			580 836 504	
Sum utgiftsført					16 046 370 270	16 346 381 038	
Inntektskapittel	Kapittelnavn	Post	Posttekst		Samlet tildeling	Regnskap 2016	Merinntekt og mindreinntekt (-)
3400	Justis- og beredskapsdepartementet	01	Diverse inntekter			1 959 461	
3440	Politidirektoratet - politi- og lensmannsetat	01	Gebyr - pass og våpen	A	293 000 000	297 946 194	4 946 194
3440	Politidirektoratet - politi- og lensmannsetat	02	Refusjoner m.v.	A,B	434 440 000	431 504 846	-2 935 154
3440	Politidirektoratet - politi- og lensmannsetat	03	Salgsinntekter	A,B	189 796 000	168 049 977	-21 746 023
3440	Politidirektoratet - politi- og lensmannsetat	04	Gebyr - vakselskaper	A,B	1 777 000	1 972 184	195 184
3440	Politidirektoratet - politi- og lensmannsetat	05	Personalbarnehage	A,B	5 800 000	5 447 199	-352 801
3440	Politidirektoratet - politi- og lensmannsetat	06	Gebyr - utlendingsaker	A	196 991 000	203 671 094	6 680 094
3440	Politidirektoratet - politi- og lensmannsetat	07	Gebyr - sivile gjøremål	A	751 020 000	1 221	-751 018 779
3440	Politidirektoratet - politi- og lensmannsetat	08	Refusjoner fra EU's grense- og visumfond	A	17 800 000	-	-17 800 000
3442	Polithøgskolen	02	Diverse inntekter	A,B	15 629 000	24 638 138	9 009 138
3442	Polithøgskolen	03	Inntekter fra Justissektorens kurs- og øvingssent	A,B	17 376 000	19 992 687	2 616 687
3444	PST	02	Refusjoner m.v.			35 555	
5309	Tilfeldige inntekter	29	Ymse			8 814 626	
5309	Tilfeldige inntekter	29	Gruppeliv			20 915 746	
5605	Renter	83	Av alminnelige fordringer			5 665	
5700	Arbeidsgiveravgift	72	Arbeidsgiveravgift			1 225 855 243	
Sum inntektsført					1 923 629 000	2 410 809 835	
Netto rapportert til bevilgningsregnskapet						13 935 571 203	
Kapitalkontor							
60193	Norges Bank KK /innbetalinger					1 725 140 094	
60194	Norges Bank KK/utbetalinger					-15 228 715 539	
7xxxx	Endring i mellomværende med statskassen					-431 995 758	
Sum rapportert						0	
Beholdninger rapportert til kapitalregnskapet (31.12)							
Konto	Tekst		2016	2015	Endring		
7000x	Mellomværende med statskassen		-441 148 907	-9 153 149	-431 995 758		

Kap. 3440 post 08 : Grunnen til at det ikke er regnskapsført på dette refusjonskapitlet i 2016 skyldes at Norge inngikk avtalen sent på året. Det gjorde at det ikke var tid til å starte prosessen med å godkjenne det nasjonale programmet i 2016.

Note A Forklaring av samlet tildeling			
Kapittel og post	Overført fra i fjor	Årets tildelinger	Samlet tildeling
0400 01		4 550 000	4 550 000
0400 23		2 700 000	2 700 000
0440 01	244 900 000	14 744 230 270	14 989 130 270
0440 21	17 504 300	291 519 700	309 024 000
0440 22	5 557 000	1 943 000	7 500 000
0440 23	1 301 000	20 399 000	21 700 000
0440 25	-	108 000 000	108 000 000
0440 70		11 850 000	11 850 000
0442 01	8 922 000	576 481 000	585 403 000
0448 01	195 000	6 318 000	6 513 000
3440 01		293 000 000	293 000 000
3440 02		434 440 000	434 440 000
3440 03		189 796 000	189 796 000
3440 04		1 777 000	1 777 000
3440 05		5 800 000	5 800 000
3440 06		196 991 000	196 991 000
3440 07		751 020 000	751 020 000
3440 08		17 800 000	17 800 000
3442 02		15 629 000	15 629 000
3442 03		17 376 000	17 376 000

Note B Forklaring til brukte fullmakter og beregning av mulig overførbart beløp til neste år

Kapittel og post	Stikkord	Merutgift(-)/ mindre utgift	Utgifts ført av andre i hht avgitte belastningsfullmakter	Merutgift(-)/ mindre utgift etter avgitte belastningsfullmakter	Merinntekter hht merinntektsfullmakt (justert for eventuell mva.)	Onnispensering fra post 01 til 45 eller til post 01/21 fra neste års bevilgning	Innsparinger	Sum grunnlag for overføring	Maks. overførbart beløp *	Mulig overførbart beløp beregnet av virksomheten
0440 01		319 576 462	42 584 000	276 992 462	-24 838 794			252 153 668	737 211 514	252 153 668
0440 21		4 820 904		4 820 904				4 820 904	14 575 985	4 820 904
0440 22	"kan overføres"	3 729 697		3 729 697				3 729 697	3 729 697	3 729 697
0440 23		21 700 000	20 807 844	892 156				892 156	1 019 950	892 156
0440 25	«overslagsbevilgning»	8 349 722		8 349 722				8 349 722	-	0
0442 01		18 248 483		18 248 483				29 874 307	28 824 050	28 824 050
0448 01		354 626		354 626				354 626	315 900	315 900

Øversikt belastningsfullmakter gitt til andre virksomheter

	Kap/post	Beløpet	Regnskansført
Domsoladministrasjonen	0440.01	400 000	396 783
Kriminalomsorgs direktoratet - Transport og fremstilling av fanger og OVA	0440.01	41 500 000	37 869 619
Riksadvokatembetet	0440.01	1 395 398	1 373 179
Statens innklevningsentral - SIAN og drift av PLØS	0440.01	2 778 000	2 680 420
Utlendingsdirektoratet	0440.01	264 000	264 000
Sum 0440.01		46 337 398	42 584 000

Følgende midler er overført til Brønnøysundregistrene

Sideutgifter svilte gjøremål	0440.23	21 700 000	20 807 844
------------------------------	---------	------------	------------

Øversikt belastningsfullmakter gitt fra andre virksomheter

PST	0444.01		7 816 688	Ref. dokumentasjon hos PST
Børne-, ungdoms og familiedirektoratet	0858.01	690 000	690 237	Ref. brev av 23.03.2016
		690 000	8 506 925	

Andre tildelinger

Forlikråd og andre domsutgifter	0414.01		3 990 912	Ref. tildelingsbrev
Forlikråd og andre domsutgifter	0414.21		35 782 309	Ref. tildelingsbrev
Særskilte straffesaksutgifter	0466.01		1 621 719	Ref. tildelingsbrev
Statens erstatningsansvar og Stortingets retterfæds vederlagsordning	0471.71		4 633 917	Ref. tildelingsbrev
Statens erstatningsansvar og Stortingets retterfæds vederlagsordning	0471.72		43 983 750	Ref. tildelingsbrev

Merinntekter i henhold til merinntektsfullmakt

3440 02	-2 935 154
3440 03	-21 746 023
3440 04	195 184
3440 05	-352 801
Sum merinntekter 3440	-24 838 794

3442 02	9 009 138
3442 03	2 616 687
Sum merinntekter 3442	11 625 824

Kommentar til overføring av midler fra 2016 til 2017

For overføring av midler fra 2016 til 2017 er 5% regelen benyttet på alle poster, med unntak av 0440.22. Her er hele beløpet overførbart til neste år.

Oppstilling av artskontorrapporteringen 31.12.2016

	Note	2016	2015
Inntekter rapportert til bevilgningsregnskapet			
Innbetalinger fra gebyrer	1	503 590 693	462 976 045
Innbetalinger fra tilskudd og overføringer	1	120 928 151	50 199 510
Salgs- og leieinnbetalinger	1	522 430 491	630 309 831
Andre innbetalinger	1	8 488 407	9 422 710
<i>Sum innbetalinger fra drift</i>		1 155 437 742	1 152 908 096
Driftsutgifter rapportert til bevilgningsregnskapet			
Utbetalinger til lønn	2	10 704 869 565	10 172 684 892
Andre utbetalinger til drift	3	4 565 290 812	4 098 067 428
<i>Sum utbetalinger fra drift</i>		15 270 160 378	14 270 752 320
Netto rapporterte utgifter til drift		14 114 722 636	13 117 844 224
Investerings- og finansinntekter rapportert til bevilgningsregnskapet			
Innbetaling av finansinntekter	4	-7 228	-15 619
<i>Sum investerings- og finansinntekter</i>		-7 228	-15 619
Investerings- og finansinntekter rapportert til bevilgningsregnskapet			
Utbetalt til investeringer	5	476 933 113	540 953 865
Utbetalt til kjøp av aksjer	5, 8B	0	0
Utbetaling av finansutgifter	4	509 120	-988 502
<i>Sum investerings- og finansinntekter</i>		477 442 233	539 965 363
Netto rapporterte investeringer- og finansutgifter		477 435 005	539 949 744
Innkrevingsvirksomhet og andre overføringer til staten			
Innbetaling av skatter, avgifter, gebyrer m.m.	6	8 595 440	10 823 014
<i>Sum innkrevingsvirksomhet og andre overføringer til staten</i>		8 595 440	10 823 014
Tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten			
Utbetalinger av tilskudd og stønader	7	17 943 487	24 169 548
<i>Sum tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten</i>		17 943 487	24 169 548
Inntekter og utgifter rapportert på felleskapitler			
Gruppelivsforsikring konto 1985x (ref. kap. 5309, inntekt)		20 915 746	20 251 329
Arbeidsgiveravgift konto 1986x (ref. kap. 5700, inntekt) *		1 225 856 167	1 163 481 573
Nettoføringsordningen for merverdiavgift konto 1987x (ref. kap. 1633, utgift)		-580 836 504	-508 971 236
<i>Sum inntekter og utgifter rapportert på felleskapitler</i>		665 935 409	674 761 666
Netto rapportert til bevilgningsregnskapet		13 935 570 279	12 996 378 836
Oversikt over mellomværende med statskassen			
Eiendeler og gjeld			
Finansielle anleggsmidler		-	-
Fordringer		14 547 338	13 162 365
Kasse		2 022 512	2 664 814
Bankkontoer med statlige midler utenfor Norges Bank			1 284 492
Skyldig skattetrekk		-434 859 594	1 884
Skyldig offentlige avgifter		-9 381 628	-15 560 083
Annen gjeld		-13 477 535	-10 706 620
Sum mellomværende med statskassen	8	-441 148 907	-9 153 149

* På konto 19861 Arbeidsgiveravgift er det ført total 924,22 med feil kap/post, noe som gir tilsvarende differansen mellom artskonto 19861 i artskontorrapporteringen og kap 5700 post 72 i bevilgningsrapporteringen.

Note 1 Innbetalinger fra drift

	31.12.2016	31.12.2015
<i>Innbetalinger fra gebyrer</i>		
Oppholdstillatelser, arbeidstillatelser med mer		
Oppholdstillatelse	58 832 620	56 391 407
Statsborgerskap	60 308 207	49 134 590
Arbeidstillatelse	37 798 170	39 145 222
Familieinnvandringstillatelse	47 758 650	47 864 930
Studenter, forskere	5 461 750	5 916 100
Passgebyr	269 047 362	242 506 438
Våpengebyr	22 410 529	20 159 848
Vaktselskaper	1 972 184	1 854 672
Sivile gjøremål	1 221	2 838
Sum innbetalinger fra gebyrer	503 590 693	462 976 045
<i>Innbetalinger fra tilskudd og overføringer</i>		
Tilskudd - EU	90 403 074	37 677 362
Tilskudd - gaver	176 170	15 000
Tilskudd - kommuner	5 650 917	5 685 466
Tilskudd - organisasjoner og stiftelser	33 500	81 600
Tilskudd - statlig virksomheter	24 664 491	6 740 082
Sum innbetalinger fra tilskudd og overføringer	120 928 151	50 199 510
<i>Salgs- og leieinnbetalinger</i>		
Salgsinntekt - varer og tjenester	170 391 828	165 252 448
Inntekt - politioppdrag - helse	11 602 842	13 861 400
Inntekt - politioppdrag - ledsagning og spesialtransport	8 433 623	8 586 666
Inntekt - politioppdrag - privatbetalte oppdrag	36 008 362	31 746 107
Leieinntekter	13 863 454	14 270 344
Refusjon - oppdrag i etaten	152 068 452	243 874 526
Refusjon - studentinnbetalinger	3 235 145	2 141 878
Andre inntekter	126 826 787	150 576 463
Sum salgs- og leieinnbetalinger	522 430 491	630 309 832
<i>Andre innbetalinger</i>		
Andre innbetalinger	8 488 407	9 422 710
Sum andre innbetalinger	8 488 407	9 422 710
Sum innbetaling fra drift	1 155 437 742	1 152 908 097

Note 2 Utbetalinger til lønn og sosiale utgifter og innbetalinger av offentlige refusjoner vedrørende lønn

	31.12.2016	31.12.2015
<i>Utbetalinger til lønn og sosiale utgifter</i>		
Lønnsrelaterte kostnader	9 645 506 515	9 166 453 720
Arbeidsgiveravgift	1 225 968 241	1 163 567 217
Godtgjørelser og honorarer	118 774 463	118 641 529
Gruppeliv	20 968 829	20 251 329
Yrkesskadepremie	20 482 349	18 561 183
Sykepenger og andre refusjoner	-383 029 845	-378 823 996
Bedriftshelsetjeneste	13 957 768	13 254 985
Kantinedrift	22 294 230	19 869 719
Andre ytelser	19 947 014	30 909 206
Sum utbetalinger til lønn og sosiale utgifter	10 704 869 565	10 172 684 892
Antall årsverk:	15 848	15 561

Note 3 Andre utbetalinger til drift

	31.12.2016	31.12.2015
<i>Andre utbetalinger til drift</i>		
Husleie	1 273 753 216	1 176 931 006
Vedlikehold egne bygg og anlegg	1 986 388	343 891
Vedlikehold og ombygging av leide lokaler	94 342 518	68 153 239
Andre utgifter til drift av eiendom og lokaler	228 802 240	211 096 148
Reparasjon, drift og vedlikehold av maskiner, utstyr mv.	149 698 684	138 310 376
Mindre utstysanskaffelser	322 051 665	188 535 430
Samband, nødnett og telefoni	133 538 762	31 669 075
Politifaglige utstysanskaffelser	72 153 018	67 901 600
IKT relaterte utstysanskaffelser	86 049 108	55 685 152
Møbler og inventar	20 533 830	21 639 682
Andre mindre utstysanskaffelser	9 776 947	11 639 921
Leie av maskiner, inventar og lignende	303 761 876	256 572 823
Konsulenter og andre kjøp av tjenester fra eksterne	974 713 176	915 311 471
Konsulenter IKT-utvikling	397 288 238	303 476 737
Konsulenter IKT-drift og vedlikehold	173 081 984	130 893 902
Konsulenter administrative tjenester	78 592 351	76 304 602
Leger og tannleger	60 836 520	51 486 610
Begravelsesbyråer	12 967 491	11 533 863
Tolketjenester og språkanalyser	57 799 517	48 363 034
Laboratorietjenester	24 896 963	22 988 781
Kjøp av polititjenester fra andre distrikter	112 237 892	206 623 714
Andre konsulenter og kjøp av tjenester	57 012 219	63 640 227
Reiser og diett	342 883 244	290 981 137
Reiser og diett drift	287 927 361	245 056 370
Reiser og transportkostnader deportee	54 955 883	45 924 766
Sum øvrige driftsutgifter :	873 297 805	851 831 908
Kjøretøy -drift og vedlikehold	195 297 006	173 244 920
Materiell og råvarer	112 631 012	120 336 262
Telefoni og data	153 882 528	194 852 678
Uniformer	36 861 425	36 226 123
Kontingenter	60 550 738	36 028 957
Kontorkostnader	50 324 783	55 812 459
Porto og frakt	53 339 850	52 252 079
Kurs og utdanning	65 561 411	68 958 486
Øvrige driftsutgifter	90 042 301	87 208 791
Erstatninger	51 082 180	23 537 009
Bank- og andre finanskostnader	3 724 571	3 374 144
Sum andre utbetalinger til drift	4 565 290 812	4 098 067 428

Note 4 Finansinntekter og finansutgifter

	31.12.2016	31.12.2015
<i>Innbetaling av finansinntekter</i>		
Renteinntekter	5 665	9 054
Valutagevinst	435	6 564
Annen finansinntekt	1 128	
Sum innbetaling av finansinntekter	7 228	15 619

	31.12.2016	31.12.2014
<i>Utbetaling av finansutgifter</i>		
Valutatap	5 772	2 658
Andre finanskostnader	503 349	-991 160
Sum utbetaling av finansutgifter	509 120	-988 502

Note 5 Utbetalt til investeringer og kjøp av aksjer

	31.12.2016	31.12.2015
<i>Utbetalinger til investeringer</i>		
Sikkerhetsanskaffelser	11 584 515	6 677 441
Data- og telefoniutstyr (infrastruktureiendeler)	171 192 430	222 832 227
Maskiner og transportmidler	145 249 649	186 759 119
Teknisk, krim- og trafikkteknisk utstyr	36 416 409	21 229 837
Våpen og ammunisjon	41 781 098	33 430 013
Driftsløsøre, inventar, verktøy og lignende	70 709 012	70 017 991
Forskning og utvikling	0	7 236
Sum utbetalt til investeringer	476 933 113	540 953 865

	31.12.2016	31.12.2015
<i>Utbetalinger til kjøp av aksjer</i>		
Kapitalinnskudd	0	0
Obligasjoner	0	0
Investeringer i aksjer og eiendeler	0	0
Sum utbetalt til investeringer	0	0

Note 6 Innkrevingsvirksomhet og andre overføringer til staten

	31.12.2016	31.12.2015
Skatter og avgifter	0	-586
Bøter	0	-104 723
Tilfeldige inntekter	8 595 440	10 928 323
Sum innkrevingsvirksomhet og andre overføringer til staten	8 595 440	10 823 014

Note 7 Tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten

	31.12.2016	31.12.2015
Tilskudd til ideelle organisasjoner	11 608 100	12 222 300
Tilskudd til statsforvaltningen	0	100 000
Tilskudd til utlandet	2 206 771	9 738 318
Tilskudd andre	4 128 616	2 108 930
Sum tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten	17 943 487	24 169 548

Note 8 Sammenheng mellom avregning med statskassen og mellomværende med statskassen

Del A Forskjellen mellom avregning med statskassen og mellomværende med statskassen

	31.12.2016 Spesifisering av bokført avregning med statskassen	31.12.2016 Spesifisering av rapportert mellomværende med statskassen	Forskjell
Finansielle anleggsmidler			
Investeringer i aksjer og andeler*			
Obligasjoner	0	0	0
Sum	0	0	0
Omløpsmidler			
Kundefordringer	19 119 426		19 119 426
Andre fordringer	14 547 338	14 547 338	0
Bankinnskudd og kontanter	266 328 250	2 022 512	264 305 738
Sum	299 995 015	16 569 851	283 425 164
Langsiktige gjeld			
Annen langsiktig gjeld	0	0	0
Sum	0	0	0
Kortsiktig gjeld			
Leverandørgjeld	-399 817 788		-399 817 788
Skyldig skattetrekk	-434 859 594	-434 859 594	0
Skyldige offentlige avgifter	-9 381 628	-9 381 628	0
Annen kortsiktig gjeld	-277 783 273	-13 477 535	-264 305 738
Sum	-1 121 842 283	-457 718 757	-664 123 526
Sum	-821 847 269	-441 148 907	-380 698 362

* Virksomheter som eier finansielle anleggsmidler i form av investeringer i aksjer og selskapsandeler fyller også ut note 7 B

Del B Spesifisering av investeringer i aksjer og selskapsandeler

Aksjer	Forretnings- kontor	Ervervsdato	Antall aksjer	Eierandel	Stemmeandel	Årets resultat i selskapet	Balansført egenkapital i selskapet	Balansført verdi i regnskap*
Balansført verdi 31.12.2015								

* Investeringer i aksjer er bokført til anskaffelseskost. Balansført verdi er den samme i både virksomhetens kontospesifisering og kapitalregnskapet.

Kommentar til beslaglagte midler- bankinnskudd

Beslaglagte kontanter i forbindelse med straffesaker er hensyntatt under bankinnskudd og kontanter (kolonne bokført) med til sammen 264.305.738,-. Tilsvarende beløp er ført under Annen kortsiktig gjeld. Når dom er avgjort blir beslaglagte midlene inntektsført til Staten, alternativt tilbakeført eier. Det er tatt beslag i andre objekter (ikke kontanter). Disse er ikke en del av regnskapet.

Kommentar til leverandørgjeld

Av beløpet på 399 817 788,- er 370 245 255,- gjeld som er mottatt på faktura i 2016, men gjelder kostnader for 2017 og har betalingsforfall i 2017.